

T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ
Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı

Profesyonel Dalış Eğitimi Alan Bireylerin
Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Dr. Mehmet Emin Akçin

Tez Danışmanı:
Prof. Dr. Akın Savaş Toklu

İSTANBUL, 2015

ÖNSÖZ

Sualtı ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı'nın kurucusu olan ve ülkemizde Hiperbarik Oksijen Tedavisi'nin gelişimindeki katkılarından ötürü Prof. Dr. Maide Çimşit'e teşekkür ederim.

Gerek uzmanlık eğitimim gerekse tez dönemim süresinde desteğini esirgemeyen, güvenli bir meslek hayatı için nasıl davranılması gerektiğini öğreten, hem mesleki hem de sosyal açıdan kendimi geliştirmeme büyük katkılar sağlayan tez danışman hocam Prof. Dr. Akın Savaş Toklu'ya çok teşekkür ederim.

Bilgi ve deneyimlerini cömertçe paylaştan, branşımızı daha ilerilere götürmek için var gücüyle çalışan, bilimsel yaklaşımı aile reisi sıcaklığıyla bizlere aşıl原因an değerli hocam Prof. Dr. Şamil Aktaş'a çok teşekkür ederim.

Uzmanlık eğitimim boyunca bilgi ve desteklerini bizimle paylaştan Prof. Dr. Salih Aydın'a teşekkür ederim.

Bilgi, tecrübe, deneyim ve becerilerini bizlerle paylaştan, hoşgörü ve samimiyetini esirgemeyen, hümanist bir yaklaşımla da mesleğimizin son derece başarılı bir şekilde yapılabileceğini bana öğreten Uzm. Dr. Bengüsu Mirasoğlu'na teşekkür ederim.

Birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum değerli meslektaşlarım Levent Demir, Selçuk Tatar, Eylem Koca, Selim Bağlı, Hasan Sivrikaya, Yavuz Aslan, Engin Egeren, Mali Kaplan, Ayşegül Şimşek, Eren Olcay, Taylan Zaman, Hüseyin Karakaya, Kutay Külahcı, Handan Öztürk, Sena Yumbul ve Emine Gül'e teşekkür ederim. Başhemşiremiz Vildan Hanım başta olmak üzere tüm hemşire ve personel arkadaşlarıma teşekkür ederim. Kendilerini tanımaktan ve aynı ortamda çalışmaktan memnuniyet duyduğum ablam Ayşe Keşşaf'a, çok değerli ağabeylerim Cengiz Şimşek ve Ali Çelik'e, Sevgi Meydan'a, Aslı Akyüz'e teşekkür ederim.

Tez çalışmamda desteklerini esirgemeyen, çalışmanın gerçekleştirilmesinde önemli katkıları bulunan Prof. Dr. Sami Gülgöz, Prof. Dr. Ayşen Ufuk Sezgin ve Prof. Dr. Nadir Arıcan'a teşekkür ederim.

Sualtı teknolojileri programlarında eğitim görevlisi olan tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlara teşekkür ederim.

Her zaman yanımda hissettiğim, beni desteklemekten hiç vazgeçmeyen, varlığıyla bana güç veren biricik eşime çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
ABSTRACT	2
I. GİRİŞ	3
II. GENEL BİLGİLER	5
A. DALIŞ VE PROFESYONEL DALGIÇLIK	5
1. Dalış	5
a. Tarihçe	5
b. Dalış Fiziği	7
(1). Basınç	7
(2). Yüzerlik	7
c. Dalış Türleri	8
d. Dalış Hastalıkları	8
2. Profesyonel Dalgıçlık	9
B. KİŞİLİK KAVRAMI	12
1. Kişilik	12
a. Tanım	12
b. Tarihçe	13
2. Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi	14
a. Beş Faktör Modeli	14
b. NEO PI-R Kişilik Envanteri	16
III. GEREÇ VE YÖNTEM	18
A. ÖRNEKLEM	18
B. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	18

1. Demografik Veri Formu	18
2. NEO PI-R Kişilik Envanteri	18
C. VERİLERİN ANALİZİ	19
IV. AMAÇLAR	21
V. BULGULAR	22
A. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	22
B. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	24
VI. TARTIŞMA	34
VII. SONUÇ	42
VIII. KAYNAKLAR	44
IX. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ	48

GRAFİKLER DİZİNİ

- Grafik1.** Geçimlilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 2.** Başkalarına güven düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 3.** Açık sözlülük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 4.** Uyum düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 5.** Alçakgönüllülük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 6.** Yumuşak kalplilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 7.** Yardımseverlik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 8.** Sorumluluk düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 9.** Beceriklilik duygusu düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 10.** Düzen düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 11.** Göreve bağlılık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 12.** Başarma güdüsü düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 13.** Özdisiplin düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 14.** Ayrıntılı düşünme düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 15.** Dışadönüklük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 16.** Baskınlık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 17.** Hareketlilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 18.** Sıcakkanlılık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 19.** Sosyallik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 20.** Heyecan arama düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 21.** Neşe düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 22.** Duygusal dengesizlik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

- Grafik 23.** Kaygı düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 24.** Kızgınlık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 25.** Depresyon düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 26.** Sosyal kaygı düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 27.** Kontrolsüz davranış düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 28.** Strese yenilme düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 29.** Açıklık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 30.** Hayal gücü düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 31.** Estetik eğilim düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 32.** Duygusal eğilim düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 33.** Deneyime açıklık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 34.** Zihinsel merak düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı
- Grafik 35.** Açık görüş düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı göre dağılımı

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Derinlik-basınç değişimi tablosu

Tablo2. NEO PI-R envanterinin kişilik boyutları

Tablo 3. NEO PI-R puan aralıkları ve düzeyleri

KISALTMALAR

DH	: Dekompresyon Hastalığı
SCUBA	: Self Contained Underwater Breathing Apparatus
psi	: Pounds per square inch
Atm	: Atmosfer
Ata	: Atmosfer absolute
m	: Metre
PSY	: Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliği
FFM	: Five- Factor Model

ÖZET

Amaç: “Profesyonel Dalış Eğitimi Alan Bireylerin Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi” isimli bu tez çalışmamızda üniversitelere bağlı meslek yüksekokullarının sualtı teknolojileri bölümlerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada İstanbul Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi ve Sinop Üniversitesi’nin meslek yüksekokullarının sualtı teknolojileri bölümünde eğitim gören öğrencilerin NEO PI-R kişilik envanteri kullanılarak kişilik özellikleri, demografik veri formu kullanılarak demografik özellikleri tespit edilmiştir. NEO PI-R kişilik envanteri 240 maddeden oluşmakta ve kişilik özelliklerini geçimlilik, sorumluluk, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik ve açıklık olmak üzere beş ana boyutta ele almaktadır.

Bulgular: Çalışmaya 95 erkek ve 5 kız olmak üzere toplamda 100 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin 49’u birinci, 51’i ikinci sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin geçimliliklerinin %22,1’inde düşük, %36,8’inde yüksek, sorumluluklarının %17,9’unda düşük, %33,7’sinde yüksek, dışa dönüklüklerinin %24,2’sinde düşük, %26,3’ünde yüksek, duygusal dengesizliklerinin %52,6’sında düşük, %16,8’inde yüksek, açıklıklarının %25,3’ünde düşük, %29,5’inde yüksek düzeylerde olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Üniversitelerin sualtı teknolojileri programları %95’lik oranla daha çok erkekler tarafından tercih edilmektedir. Sualtı gibi riskli bir ortamda çalışan profesyonel dalgıçların sorumluluk ve geçimliliklerinin yüksek düzeyde olması istenen özelliklerdir. Çalışmaya katılan profesyonel dalış eğitimi alan bireylerin sorumlulukları sadece %33,7’sinde, geçimlilikleri ise %36,8’inde yüksek düzeylerde saptanmıştır. Ayrıca düşük düzeylerde olması beklenen duygusal dengesizliğin öğrencilerin %16,8’inde yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sualtı teknolojileri programlarında eğitim görmekte olan öğrencilerin, beklenen profesyonel dalgıçlık özellikleriyle uyumlu olmayan kişilik özellikleri eğitimlerinde başarısız olmalarına neden olabileceği gibi mezun olduktan sonra bu mesleği başarılı ve güvenli biçimde icra etmelerine de engel olabilir. Bu nedenle profesyonel dalgıç yetiştiren programlara seçilen öğrencilerde bu özelliklerin araştırılması, eğitimde ve mesleğin icrasında başarıyı arttırabilir.

ABSTRACT

Objective: In this study titled as “Assessment of Personality Traits of Individuals in Professionals Diving Training”, it was aimed to assess personality traits of the students who are registered to underwater technology program of the universities.

Material and Methods: Personality traits and demographic characteristics of students who are registered to underwater technology program of vocational colleges of İstanbul University, Çukurova University, Mustafa Kemal University and Sinop University were documented. Demographic characteristics were determined using a demographic data form. NEO PI-R personality inventory consisted of 240 items was used to examine five main dimensions such as agreeableness, conscientiousness, extraversion, emotional instability and openness of personality traits.

Results: A total of 100 participants, consisting of 95 males and 5 females included in this study. While 49 of the students were registered in the first year of program, 51 students were in the second class. Agreeableness was lower in 22,1%, higher in 36,8% of participants. Conscientiousness was lower in %17,9 and higher in 33,7% of participants. Extraversion was lower in 24,2% and higher in 26,3% of participants. Neuroticizm was lower in 52,6% and higher in 16,8% of participants. Openness was lower in 25,3% and higher in 29,5% of participants.

Conclusion: Underwater technology program of the universities is mostly preferred by males. It is an advantage to have high level of conscientiousness and agreeableness for the professional divers since they work in a risky environment such as underwater. In our group only 33,7% had higher conscientiousness and 36,8% had higher agreeableness. It is also an advantage to have lower levels of neuroticism which was detected as higher in 16,8% of participants. The students enrolled the program mentioned above who have personality traits, which is not preferred in professional divers, might cause failure in the school or in practicing as a professional diver. Therefore it might be an option to investigate personality traits preferred in a professional diver, for the selection of candidates who would like to be trained in professional diving.

I. GİRİŞ

Dalgıçlığın tarihçesine bakıldığında MÖ 4500 yıllarında serbest dalış yapıldığı, insanoğlunun antik çağlardan bu yana deniz kabukluları, inci ve bazı deniz ürünlerini çıkarmak için sualtıyla ilgilendiği görülmektedir (19). Günümüzde teknolojik gelişmelerin ve artan bilimsel birikimin dalgıçlığa sağlamış olduğu katkılarla insanlar daha derine inebilmekte, su altında daha uzun süre kalabilmekte ve kapsamlı sualtı projeleri hayata geçirilebilmektedir. Profesyonel dalgıçlar sualtı boru ve iletişim hatlarının döşenmesi gibi sanayi sektöründeki projelerde yer almalarının yanı sıra gerekli durumlarda arama kurtarma faaliyetlerini yürütmekte ve donanmadaki konumlarıyla da ülkelerin savunma gücüne önemli katkılar sağlamaktadırlar.

Farklı fiziksel koşullara sahip sualtı ortamında mesleklerini icra eden dalgıçların kişilik özelliklerinin bu meslek için uygun olması gerekmektedir (29). Donanmalarda dalgıç olarak görev yapacak kişiler sağlık koşulları ve fiziki performanslarına göre seçime tabi tutulmakta, dalgıç olmaya uygun olmayan adaylar bu seçim sürecinde elenmektedir. Kişilik özellikleri uygun olmayan adayların bu aşamada elenme olasılığı yüksektir. Ülkemizde profesyonel dalgıç yetiştiren yükseköğretim kurumlarında önceleri adaylar bir mülakat ve fizik kondisyonları açısından seçime tabi tutulurken, günümüzde herhangi bir pratik sınav veya mülakata girmeksizin, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan yazılı sınavda almış oldukları puan ile profesyonel dalış eğitimi almaya hak kazanabilmektedirler.

Ülkemizde İstanbul Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi ve Sinop Üniversitesi olmak üzere beş üniversitemize bağlı yüksekokullarda profesyonel dalış eğitimi verilmektedir. Bu okullara kayıt yaptıran öğrencilerin bir kısmı dalış pratiğiyle karşılaştıktan sonra okulu bırakmakta, bir kısmı ise okuldan mezun olduktan sonra mesleği icra etmemektedirler. Bu kayıp, profesyonel dalgıçlık mesleğinin herkes tarafından yapılabilecek bir meslek olmamasından kaynaklanabilir. Dalış aktivitesi farklı fiziksel koşullarda gerçekleştiğinden bünyesinde risk taşıdığı, bu nedenle belirli kişilik özelliklerine sahip kişilerin bu mesleği tercih etmemesi gerektiği öngörülebilir. Bu nedenle profesyonel dalgıçlık gibi riskli bir meslek seçmek isteyenlerin, kişilik özelliklerinin bu mesleğe uygun olup olmadığını araştırmak yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Geçmişte kişilik özelliklerinin tespit edilmesine yönelik çalışmalar yapıp birçok envanterin geliştirildiği görülmektedir (45). Özellikle beş faktör kişilik modeli, kişilik değerlendirmesi konusunda son 20 yıla damgasını vurmuş; yüzlerce araştırmayla

desteklenmiş ve özellikle de kültürlerarası birçok çalışmayla standardizasyon, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmalar, beş faktör kişilik modelinin, iş yaşamında motivasyon, iş doyumunu, kariyer doyumunu, işten kaçma, işten ayrılma, müşteri ilişkileri, takım çalışması, kurumsal bağlılık, çalışanlar arası ilişkiler, performans, stresle baş etme gibi birçok davranış boyutunu ölçme konusunda olumlu sonuçlar elde edildiğini göstermektedir. Modelin, çok farklı meslek gruplarına sahip çalışanlar üzerinde de uygulanabildiği ve bu uygulamalardan da genel olarak çalışanların performans düzeyi ve bireysel davranış örüntülerine ilişkin etkili ve verimli sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür (42).

Bu çalışmada dalgıçlık mesleğini edinmek için yükseköğretim kurumlarına giden öğrencilerin kişilik özelliklerinin araştırılması planlanmaktadır. Ortaya çıkacak veriler, daha sonra dalgıçlık mesleğini aktif olarak yapanların kişilik özellikleriyle kıyaslamaya olanak sağlayacaktır. Çalışmada ölçüm aracı olarak beş faktör modeline uygun olarak geliştirilmiş olan 240 maddelik NEO PI-R Kişilik Envanteri kullanılacaktır. Elde edilen verilerle söz konusu okullarda eğitim görmek isteyen adayların seçiminde kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir testin uygulanabilirliği araştırılacaktır.

II. GENEL BİLGİLER

A. DALIŞ VE PROFESYONEL DALGIÇLIK

1. Dalış

a. Tarihçe

Tarihte ilk dalışın ne zaman yapıldığı bilinmemekle birlikte, M.Ö. 4500-3200 yıllarında sünger, mercan ve gıda toplamak maksadıyla insanların serbest dalış yaptığına dair arkeolojik kanıtlar mevcuttur. M.Ö. 1194-1184 yıllarında serbest dalıcıların Truva savaşlarında kullanıldığı bilinmektedir (1).

Serbest dalış, bilinen en eski dalış türü olmasına rağmen bu dalış türünde insanlar sualtında ancak birkaç dakika kalabilmektedir. İnsanların sualtına merakına ve macera duygusuna bu kısa süreler yetmediğinden insanlar sualtında daha uzun süre kalmanın ve daha rahat ve hızlı hareket etmenin yollarını aramışlardır. Bu arayış sürecinde keşfedilen dalış donanımlarının kronolojisi dalgıçlığın tarihçesine ışık tutmaktadır.

M.Ö. 900'lü yıllara ait bir Asur kabartmasında bir balonun yüzerliği ayarlamak için kullanıldığı gösterilmiştir (1). MÖ 332'de Büyük İskender'in Tire saldırısında dalış çanına benzeyen "Colimphax" isimli bir donanımla daldığı bilinmektedir (27). MÖ 384-322 yıllarında Aristo dalgıçlarda görülen kulak zarı perforasyonunu tarif etmiştir. MÖ birinci yüzyılda sualtından malları kurtarmaya yönelik ticari dalgıçlığın Akdeniz limanlarında yaygınlaştığı görülmektedir (1). Bu kurtarma endüstrisi o kadar gelişmiştir ki bu konuda yasa çıkarılmıştır. Dalgıçlara malları çıkardığı derinlikle doğru orantılı miktarda çıkardığı maldan talep etme hakkı tanınmıştır (47).

Milattan önce dalışın oldukça yaygınlaşmış olduğu bilinmesine rağmen, dalgıcın sualtında uzun süre kalmasını sağlayacak hava destek sistemleri henüz keşfedilmemiştir. Milattan sonra 77 yılında Romalı tarihçi Plinius, "Historia Naturalis" isimli kitabında askeri dalgıçların dalış esnasında bir boru yardımıyla yüzeyden soluyarak dalış yaptıklarını tarif etmiştir(1). Günümüzde şnorkel dediğimiz bu donanımın kullanımı sığ dalışlarla sınırlı kalmıştır, çünkü dalgıçlar yarım metreden daha derine indiğinde solunum kaslarının gücü yüzeydeki havayı akciğerlere çekmeye yetmemiştir (20). 1450 yılında Mariano, at burun çantasına benzeyen bir dalış cihazı tanımlamıştır. Dalışta içi hava dolu balon veya çanta benzeri donanımların kullanılması da mümkün olmamıştır. Çünkü bu donanımlar pozitif yüzerliğe neden olup derinlere inmeye engel olmuşlardır (1). 1500'lü yıllara gelindiğinde

Leonardo Da Vinci'nin çeşitli dalış sistemleri taslakları çizdiğini fakat bunların pratikte kullanılmadığını görmekteyiz.

1500-1800 yılları arasında sualtında dakikalar yerine saatlerce kalma olanağı sağlayan dalış çanı sistemleri geliştirilmiştir. Kullanılabilir ilk dalış çanının 1531'de yapıldığı bilinmektedir (47). İlk dalış çanları büyük boyutlarda, içinde dalgıcın birkaç saat soluyabileceği hava olan sistemler şeklinde yapılmıştır. 1680'li yıllarda William Phipps, ters çevrilmiş içinde hava olan kovaları ağırlık bağlayarak sualtına göndermiş ve çan içindeki dalgıçlara hava desteği sağlamıştır. Bu şekilde denizdeki 200.000 dolar değerindeki hazineyi çıkarmayı başarmıştır (1, 47). 1689'da Dr. Denis Papin dalış çanına yüzeyden temiz hava sağlamak için güçlü pompaların veya körüklerin kullanılabileceğini iddia etmiştir. Bu iddiası 1789'da John Smeaton tarafından dizayn edilen dalış çanında hayata geçirilmiş ve bu çan Hexham köprüsü ve bir dalgakıran yapımında kullanılmıştır (1).

Dalış çanları sualtı projelerinde güvenli bir şekilde kullanılmasına rağmen dalgıçların hareket kabiliyetini kısıtladığından insanları farklı dalış donanımı aramaya sevk etmiştir. 18. Yüzyıldan itibaren bazı araştırmacılar tarafından çeşitli sert başlıklı dalış kıyafetleri geliştirilmiştir. 1774'te Freminet sert bir başlık ve hava destek sistemi ile 15 metreye bir saatlik dalış yapmıştır. Bu dalışı bazı araştırmacılar tarihteki ilk sert başlıklı dalış olarak kabul etmektedir (6). Augustus Siebe, 1837 yılında kullanışlı bir dalış elbisesi geliştirmiştir. Bu dalış donanımında, dalgıcın kafasındaki sert başlıkla üzerindeki esnek giysi birbirlerine kilitlemiş ve dalgıca su geçirmeyen bir ortam oluşturulmuştur. Hava desteği, sert başlıkla bağlantılı olan yüzeydeki bir pompa veya kompresörden sağlanmıştır (20).

1800'lü yılların sonlarına doğru 50 metreyi geçen dalışlar yapılmaktaydı fakat dekompresyon hastalığı (DH) dalgıçlarda kaygı verici hasarlara neden olmaktadır. Fransız bilim adamı Paul Bert, bu hastalığa vücutta oluşan nitrojen kabarcıklarının neden olduğunu iddia etmiş ve dalıştan sonra yavaş çıkış yapılmasını önermiştir. 1889'da Woit, Hudson nehri tünelinin inşasında basınç altında çalışan işçilerin hastalandığını ve hastalananların %25'inin öldüğünü gözlemlemiştir. Bunun üzerine hastalanan işçileri basınç odasına benzer bir yapı içinde tedavi etmiş ve ölüm oranını %1,6'ya düşürmeyi başarmıştır. 20. yüzyılın başında Haldane, matematiksel hesaplamalar kullanarak ilk dekompresyon tablolarını oluşturmuştur (1).

Sert başlıklı kıyafetlerin ağırlığının fazla olması, dalgıcın hareketlerini kısıtlaması ve başlığının gürültü yapması gibi dezavantajlarının olması insanları yeni donanım arayışına teşvik etmiştir. 1943'te Jacques Cousteau ve Emile Gagnon tarafından regülatörün

geliştirilmesi ile dünyadaki en yaygın dalış türü olan SCUBA (Self Contained Underwater Breathing Apparatus) keşfedilmiştir.

İnsanlar geliştirilen dalış ekipmanları ve dekompresyon tabloları sayesinde daha derinlerde daha uzun süreler kalmayı başarmışlardır. Dalışlarda kullanılan hava içindeki nitrojen, dalış derinliğini sınırlayan bir etken olarak karşımıza çıkmıştır. Nitrojenin kısmi basıncı arttıkça narkotik etki göstermeye başlamış, derinlik sarhoşluğu olarak da bilinen nitrojen narkozu dalgıçlarda hayatı tehdit eden bir durum ortaya çıkmıştır. Bu sorunu çözmek için dalışlarda nitrojenin yerine helyum ve hidrojen gibi farklı gazlar kullanılmıştır.

Günümüzde dalışta ileri derecede gelişmiş sistemler kullanılmakta ve bu konudaki araştırmalar devam etmektedir. Teknolojik gelişmelere ve bilgi birikimine rağmen dalış kazalarına bağlı sakatlık ve ölümler meydana gelmektedir. İdeal donanımların geliştirilmesinin yanında fiziksel, zihinsel ve kişilik özellikleri açısından dalışa uygun bireylerin bu mesleğe yönlendirilmesi dalış kazalarının önlenmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

b. Dalış Fiziği

Sualtı dünyasının farklı fiziki özelliklerini anlamak ve dalışın istenmeyen etkilerinden korunmak için gazların değişen basınç altındaki davranışlarının bilinmesi gerekmektedir. Ayrıca suyun kaldırma kuvvetinin bilinmesi de yüzerliğin anlaşılması için son derece önemlidir.

(1). Basınç

Birim alana etki eden kuvvet olarak tanımlanır. Dalış söz konusu olduğunda daha çok kullanılan basınç birimleri psi (pounds per square inch), bar ve atm (atmosfer) dir. Sualtıdaki dalgıca etki eden basınç, dalgıcın üzerinde bulunan su sütununun yaptığı basınç (hidrostatik basınç) ve atmosferin yaptığı basıncın toplamı olup ata (atmosfer absolut) olarak isimlendirilir.

Atmosferik basınç, yeryüzünü çevreleyen atmosferin uyguladığı basınçtır. Deniz yüzeyinde atmosferik basınç değeri 1 atm'dir. Hidrostatik basınç ise dalgıcın üzerindeki su kütlesi nedeniyle ortaya çıkan basınçtır. 10 metre derinlikteki su sütununun yaptığı hidrostatik basınç yaklaşık 1 atm' dir. Tablo 1 basıncın derinlikle olan değişimini göstermektedir.

(2). Yüzerlik

Arşimet kanununa göre; bir sıvıya batmış bir cisim, o cisim tarafından taşırılan suyun ağırlığına eşit bir kuvvetle yukarı doğru itilerek yüzdürülür. Eğer toplam yer değiştiren sıvının ağırlığı cismin ağırlığından büyükse cismin yüzerliği pozitifdir ve cisim yüzer, eşitse yüzerlik

nötrdür ve cisim sıvıda asılı kalır, küçükse yüzerlik negatiftir ve cisim batar. Yüzerlik birdalgıç için derinliğini ayarlamak açısından önemlidir. Dalgıç yüzerliğini, taktığı ağırlık miktarını değiştirerek, denge yeleşği ya da kuru elbise içine hava verip boşaltarak ayarlayabilir.

Derinlik (m)	Hidrostatik basınç (atm)	Mutlak basınç (ata)
0	0 atm	1 ata
10	1 atm	2 ata
20	2 atm	3 ata
30	3 atm	4 ata

Tablo 1. Derinlik-basınç değişimi tablosu

c. Dalış Türleri

Serbest dalış, soluk tutularak yapılan dalıştır. SCUBA dalışı, yüzeyden bağımsız olarak sualtında solumaya olanak sağlayan donanımlarla yapılan dalıştır. SCUBA dalışında ekspirasyon havası dış ortama veriliyorsa açık devre, ekspirasyon havası karbondioksitten arındırılıp oksijen ilave edilmesiyle dışarı verilmeden tekrar kullanılıyorsa kapalı devre denir. Açık devre SCUBA daha çok sportif dalışlarda tercih edilirken, daha kompleks yapıya sahip kapalı devre SCUBA ise profesyonel dalgıçlar ve karışım gazla dalan dalgıçlar tarafından kullanılmaktadır. Yüzey beslemeli dalış, sualtında soluma imkanı veren fakat hava desteğinin yüzeyden özel donanımlarla sağlandığı dalış türüdür. Profesyonel dalışta daha çok yüzey destekli dalış sistemleri kullanılmaktadır.

d. Dalış Hastalıkları

Sualtı dünyasının farklı fiziki özellikleri ve dalışta kullanılan gazlar nedeniyle dalgıçlarda çeşitli rahatsızlıklar görülebilir. Dalıştaki basınç değişiminin etkisiyle vücutta gaz içeren organlarda doku hasarı görülebilmektedir. Barotravma denen bu durum en sık orta kulakta görülmekle birlikte akciğerlerde ortaya çıktığında ölüme kadar giden klinik tabloya neden olabilmektedir (3). Dalışta kullanılan gazlar vücutta farklı etkilere yol açabilmektedir. Bu gazlardan helyumun etkisiyle dalgıcın sesinde geçici bir incelme görülebileceği gibi, nitrojenin kısmi basıncının artmasıyla ortaya çıkan nitrojen narkozunda ölümcül dalış kazaları görülebilir (33). Halk arasında “vurgun” diye bilinen, sualtından yüzeye çıkışta azalan çevre basıncından ötürü vücutta çözünmüş olan inert gazın kabarcık oluşturmasıyla ortaya çıkan DH de ölüme kadar giden klinik tablolara neden olmaktadır (18). Dalgıçlarda yüksek basınca maruziyet nedeniyle ortaya çıkan iskelet sisteminde geri dönüşü olmayan kemik ölümlerine

yol açabilen Disbarik Osteonekroz, dalgıçlar için bir meslek hastalığı olarak kabul edilmektedir (3, 46).

2. Profesyonel Dalgıçlık

Dalgıçlık, binlerce yıldır yapılmakta ve tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilimsel ve teknolojik ilerlemelere paralel olarak gelişme göstermektedir. Profesyonel dalgıçlık, insanların dalıştan kazanç sağladığı bir meslektir. Bu dalış türü ticari dalgıçlık, endüstriyel dalgıçlık olarak da anılmaktadır. Sualtına yönelik projelerin yaygınlaşması bu mesleğin önemini giderek daha da artırmaktadır. Örneğin ülkemizde yakın geçmişte tamamlanan İstanbul'un Asya ve Avrupa yakalarını deniz altından raylı sistemle birleştiren Marmaray projesinde profesyonel dalgıçlar çalışmıştır. Ayrıca İstanbul'un her iki yakası arasında deniz altından karayolu ile ulaşım imkânı sağlayacak olan Avrasya Tünel projesinde profesyonel dalgıçlar aktif olarak çalışmaktadırlar.

Ülkemizde ve dünya genelinde sportif ya da eğlence amaçlı dalış yapanların sayısı da hızlı bir şekilde artmaktadır. Dünyanın en büyük dalış eğitimi organizasyonlarından biri olan Profesyonel Dalış Eğitmenleri Birliği'nin (Professional Association Diving Instructor) verilerine göre her yıl yaklaşık olarak 500.000 yeni dalgıç sertifikalandırılmakta ve tahminlere göre dünyada aktif olarak dalış yapan 7 milyon dalgıç bulunmaktadır (31). Dalış turizmindeki bu hızlı büyüme sportif dalgıç adayların eğitimlerinde ve dalışlarında görev yapan eğitmen dalgıç ihtiyacını arttırmaktadır.

Özel eğitim ve sıkı denetimlere sahip olan profesyonel dalgıçlık ile eğlence ve sportif amaçlı yapılan rekreasyonel dalgıçlığın ayrımı önemlidir (13). Heyecan ve macera arayışı içinde olan birçok gencin, dalgıçlık mesleğini bu duygular içinde tercih etmesi söz konusu olabilir. Ancak ileri derecede sorumluluk sahibi ve disiplinli olmayı gerektiren bu meslekte başarısız olmaları da ihtimal dâhilindedir. Profesyonel dalgıçlık ve rekreasyonel dalgıçlık, her ikisi de sualtında gerçekleştirilmelerine rağmen çok farklı aktivitelerdir. Rekreasyonel dalışta kişi kendi ve dalış eşinin eylem ve güvenliğinden sorumludur. Profesyonel dalgıçlıkta ise dalgıçlar kendilerine ve işverenlerine karşı geniş sorumluluk ve yükümlülükleri olan bir ekibin parçasıdırlar. Dalış aktivitesini bir meslek olarak edinmeyi düşünen kişiler bu temel ayrımın farkında olarak tercih yapmalıdırlar.

Dalgıçlar nehir, göl, açık deniz gibi farklı karasularında dalmakta ve çalıştıkları proje doğrultusunda birçok farklı görev yapmaktadır. Açık deniz dalışında (offshore diving) dalgıçlar petrol arama çalışmalarına destek sağlamanın yanında petrol platformu montaj ve

bakımında görev almaktadırlar. Kıyı dalışında (onshore diving) dalgıçlar göl, nehir ve liman gibi ulusal sularda dalış yapmakta, sualtı inşaat projelerinde, köprü bakım-onarım çalışmalarında, denizaltı boru ve iletişim hatlarının döşenmesinde, gemi bakım-onarımında ve balık çiftliklerinde görev alabilmektedirler. Akvaryum dalgıçları hayvanları beslemek, tankları temizlemek ve gösteri şovu için dalış yapmaktadırlar. Atık su dalışında dalgıçlar kirlilik kontrolünde görev almaktadır, bu dalışta tehlikeli maddeler ile temas gerçekleştiğinden dalış sonrası dalgıcın ve dalış kıyafetlerinin dekontaminasyonu için gerekli özel ekipmanların hazır bulunması gerekmektedir. Nükleer kontaminasyonu olan sulara dalış için de dalgıcı radyasyon maruziyetinden koruyacak radyasyon absorbe etmeyen kıyafet ve dozimetre gibi özel ekipmanlar gerekmektedir. Bilimsel dalış sualtının biyolojisini ve kimyasını incelemek, arkeolojik ve jeolojik araştırmalar için yapılmakta olup bu dalış türünde genellikle bilim insanları dalgıç olarak görev almaktadır. Donanma dalışında ise dalgıçlar sualtı taarruz ve savunmasında görev alırlar, bu dalışta askeri dalgıcın konumu fark edilmesin diye kapalı devre SCUBA sistemleri tercih edilir. Polis dalgıçlar, dalış eğitimi almış polis memurlarıdır, adli olaylarda delil toplamak ve ceset çıkarmak için dalış yapabilmektedirler.

Profesyonel dalgıçlığın uluslararası koordinasyon ve düzenleyici kuruluşları mevcuttur. Avrupa Dalış Teknoloji Komitesi (European Diving Technology Comittee), Uluslararası Deniz Müteahhitleri Birliği (International Marine Contractors Association), Uluslararası Dalış Okulları Birliği (International Diving Schools Association) ve Uluslararası Dalış Düzenleyiciler Forumu (International Diving Regulators Forum) bu kuruluşlara örnektir. Ülkemizde profesyonel dalgıçlığın eğitim ve denetim süreçlerinde aktif görev alan, profesyonel dalgıçların sosyal güvenlik, iş güvencesi ve güvenliği, ekonomik haklarının korunmasını sağlamak amacıyla kurulmuş olan iki dernek bulunmaktadır.

Profesyonel dalgıçlığın eğitim ve denetim koşulları dünya genelinde resmi kurumlarca düzenlenmektedir. Amerika'da İş güvenliği ve Sağlık İdaresi (Occupational Safety and Health Administration), İngiltere'de Sağlık ve Güvenlik Yönetimi (Health and Safety Executive), Güney Afrika'da Çalışma Bakanlığı (Department of Labour) gibi yerel resmi kurumların bu uygulamalardan sorumlu olduğu görülmektedir. Bu kurumların kendi ülkelerinin şartlarına göre düzenlemiş oldukları mevzuat, yönetmelik, iç tüzük ve operasyon kılavuzlarına göre dalgıçlık mesleği icra edilmektedir.

Ülkemizde profesyonel dalgıçlıkla ilgili her türlü faaliyet şu anda T.C. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'na bağlanmış olan eski Denizcilik Müsteşarlığı

tarafından yayınlanmış Profesyonel Sualtıadamları Yönetmeliği'ne (PSY) göre düzenlenmektedir. Bu yönetmelik ilk olarak 02.09.1997 tarih ve 23098 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve 15.02.2008 tarihinde 26788 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişikliklerle son halini almıştır (37, 38).

PSY'de ülkemiz sularında ticari amaçla dalış yapan kişi profesyonel sualtıadamı olarak tanımlanmıştır. Bu yönetmelikte profesyonel sualtı adamlığı için başvuru koşulları, sağlık kuralları, yeterlik eğitim standartları, eğitim sonunda girilecek sınavların kapsamı, profesyonel sualtı adamının yeterlik dereceleri, profesyonel sualtı adamlarının çalışabilme koşulları ve sualtıyla ilgili dalış takım ve teçhizatının yeterliliği tanımlanmıştır.

PSY'nin "Sağlık Kuralları" bölümünde profesyonel sualtı adamlarının ikişer yıllık aralarla Sualtı Hekimi tarafından muayenesi zorunlu kılınmıştır. "Profesyonel Sualtıadamlarının Sağlık Yeterliği Bakımından Aranılacak Özellikler" başlığı altında solunum sistemi, dolaşım sistemi gibi vücut sistemleri tek tek ele alınmasına rağmen psikolojik rahatsızlıklara yönelik bir bilgi bulunmamaktadır. İngiltere'de Sağlık ve Güvenlik Yönetimi biriminin yayınlamış olduğu dalgıçların tıbbi muayene ve değerlendirme kılavuzunda "Mental Sağlığın Değerlendirilmesi" başlığı altında dalış yapacak kişilerin, kendi ve diğer dalgıçların güvenliğini tehlikeye atabilecek psikolojik ve kişilik problemlerinin olmaması gerektiği belirtilmiştir (25). Avrupa Dalış Teknoloji Komitesi'nin yayınladığı dalışa uygunluk muayenesi standartlarında "Nöropsikiyatrik Değerlendirme" başlığı altında benzer öneriler mevcuttur (21).

PSY'ye göre profesyonel sualtı adamı yeterlik belgesi; askerlik süresince dalış eğitimi alanlara, aday dalgıç olarak sualtı şirketlerinde çalışıp ilgili sınavda başarılı olanlara, Türkiye Sualtı Sporları Federasyonu'ndan eğitmen balıkadam yeterlilik belgesi alanlara ve üniversitelerin meslek yüksekokullarındaki sualtı teknolojisi bölümünden mezun olanlara verilmektedir. Yüksekokullarda yetişen profesyonel dalgıçlar sektörün dalgıç ihtiyacını karşılamaya yönelik önemli katkılar sağlamaktadır.

Ülkemizde profesyonel dalgıç yetiştiren üniversitelere bağlı sualtı teknolojisi bölümü ilk olarak 1991'de İstanbul Üniversitesi bünyesinde açılmıştır. Günümüzde İstanbul Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi ve Sinop Üniversitesi olmak üzere beş üniversitemize bağlı yüksekokullarda profesyonel dalış eğitimi verilmektedir.

B. KİŞİLİK KAVRAMI

Kişilik, bir bireyi diğerinden ayıran zihinsel, duygusal ve davranışsal özelliklerin tamamıdır. Bireyin tutum ve davranışları zaman içinde farklılık gösterebilmesine rağmen kişilik özellikleri genelde oldukça tutarlı ve kalıcıdır (35). Kişilik oluşumunda genetik faktörler ile aile, yaşam koşulları, toplumun beklentileri, öğrenilmiş özellikler gibi çevresel faktörler iç içe geçmiş durumdadır (44).

Kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla geliştirilen pek çok geçerli kişilik envanteri ya beş faktör boyutlarını ölçmekte, ya da beş faktör boyutlarıyla yüksek düzeyde ilişkili çıkmaktadır. Bugüne kadar geliştirilen kişilik özellikleri modelleri içerisinde beş faktör modelinin bu kadar geniş çapta kabul görmesinin temel sebebi, bu modelin insan kişiliğini tanımlamakta geçerli ve güvenilir olduğunun bilimsel olarak kanıtlanmış olmasıdır (50).

1. Kişilik

a. Tanım

Kişilik teriminin kökeni tiyatro sanatçılarının kullandığı “maske” anlamına da gelen “persona” kelimesine dayanmaktadır. Ünlü düşünür Çiçero “persona” sözcüğünü; “kişinin belli bir biçimde görünmesi fakat görüldüğü şekilde olmaması, kişinin yaşamındaki oynadığı rol, bu rolü oynaması için gereken özelliklerinin hepsi, görünüş ve asalet” şeklinde ele almıştır (39).

Türk Dil Kurumu kişiliği, bir kişiye özgü karakteristik özellikler; manevi ve ruhsal niteliklerin tümü, şahsiyet şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca, bireyin toplumsal yaşamında edindiği alışkanlık ve davranışların tümü şeklinde başka bir tanımı da sözlükte mevcuttur (30).

Kişilik, bireylerin düşünce, duygu ve davranış gibi psikolojik tepkilerindeki farklılıkları belirleyen sadece yaşanan an, içinde bulunulan biyolojik durum veya sosyal ortam ile açıklanamayan biçimde süreklilik gösteren özellikler ve eğilimler olarak tanımlanabilir. Kişilik bu anlamıyla psikolojik tepkilerin göreceli olarak önemli ve kalıcı yönlerini içermektedir. Birçok kuramcıya göre kişilik bireyle ilgili zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel neredeyse hemen her şeyi kapsar. Kişilik bozukluğu ise bu psikolojik özelliklerde kalıcı ve süreklilik gösteren biçimde beklenen normların dışına çıkılmasıdır (2, 45).

Her birey özgün bir kişilik yapısına sahiptir. Bireyin kişilik yapısı ve özellikleri, kişinin özel yaşamını etkilediği kadar iş yaşamını da etkilemektedir. Mesleki açıdan bilgili olmak iş başarısı için yeterli değildir. Bilginin yanında bireyin mesleğine uygun kişilik

özelliklerine sahip olması gereklidir (39). Ayrıca bireylerin farklı kişilik özelliklerine sahip olmalarının yanında, farklı mesleklerin farklı kişilik özellikleri gerektirdiği yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır (7, 16, 28).

b. Tarihçe

Geçmişten bu yana insanları anlamak ve tanımak adına kişilikle ilgili birçok tanım ve sınıflandırma yapılmıştır. Bunlardan en eskisi Sümerlere ait olan Gilgamiş destanındaki cesaretli, kibirli ve asi yürekli tanımlamalarıdır. Hipokrat vücut sıvılarının renklerine göre mizaç yapılarını dört gruba ayırmış ve yaklaşık 5. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar genel kabul görmüştür. Vücut sıvılarından safranın kararması ile melankolik kişilerde kaygı ve depresyona eğilim, safranın sararması ile kolerik mizaçlıların iritabl ve aktif kişiler olması ilişkilendirilmiştir. Aşırı balgamlı mizaca sahip olanların ağırkanlı, duygusuz ve soğukkanlı oldukları, iyimser kişilerde ise mizacın başlıca vücut sıvısı olarak kanla temsil edildiği tanımlanmıştır. On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde kişiliğin bir bozukluk olarak görülebileceği ve bu bozuklukta karakter, yapı, mizaç ve kendiliğin önemli olduğu, özellikle de duygulardaki sapmanın etkisi belirtilmiştir (45).

Kişilik kavramı, insanın sosyal yaşantısının bir parçası olarak yüzyıllar boyunca ilgi görmesine rağmen bilimsel gelişimine 1930'lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır (50).

Kretschmer vücut tiplerinin kişilikle ilişkili olduğundan hareketle kişiliği vücut tiplerine göre sınıflandırmıştır. Kretschmer'in sınıflandırmasını 1942'de Sheldon üç primitif embriyonik tabaka (endoderm, mezoderm ve ektoderm) ile uyumlu olarak düzenlemiştir. Endomorf olanların iyi gelişim özelliklerine sahip, sosyal görünümlü, etkin ve konforlarına düşkün olduğu; mezomorf olanların atletik bir vücuda sahip, baskın karakterde ve enerjik olduğu; ektomorf olanların ise ince ve zayıf fiziksel özelliklerle birlikte kendilerini sınırlayan, duyarlı ve utangaç kişiler oldukları tanımlanmıştır (50).

Yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren kişiliğin boyutsal özellikleri temel alınarak, tipolojik modelden yapısal gelişimsel modele geçiş olmuştur. Kişilik yapısını tanımlamadaki deneysel yaklaşımlar ilk olarak dil üzerine yapılan çalışmalarla başlamıştır. Sözcükler üzerine yapılan araştırmalar dilin sosyal etkileşimde kullanılmasından dolayı dilin doğallığında kişilik özelliklerinin etkisi olduğu noktasından hareket etmiştir. Gordon Allport ve Henry Odbert kişilikle ilgili özelliklerin bir sözlük niteliğinde ilk kapsamlı listesini oluşturmuşlardır. Yıllar

içerisinde yapılan çalışmalarla bu özellikleri tanımlayan binlerce kelime elde edilmiştir. Daha sonrasında bu kelimeler faktör analizi yöntemi ile beş faktörde (big five) tanımlanacak biçimde şekillendirilmiştir. Bu süreçte Eysenck 1975'te kişiliğin dışadönüklük-içedönüklük ve nörotizm-stabilite biçiminde iki boyutunu tanımlamıştır. 1980'de Costa ve McCrae tarafından üçüncü faktör olarak deneyime açıklık, 1987'de geçimlilik ve sorumluluk olarak iki faktör daha eklenmiştir (14).

Büyük beş faktör ile ilgili çalışmacılardan Costa ve McCrae bu sözcüksel faktörlere karşı oluşturulmuş eleştiriler doğrultusunda çalışmalarını genişleterek beş faktör modelini (Five-Factor Model; FFM) oluşturmuşlardır. Beş faktör modeli aynı zamanda normal ve anormal kişilik yapısını anlamaya yönelik çalışmalar için de zemin oluşturmuştur. Costa ve McCrae'de 1992'de normal ve anormal kişilik yapılarının değerlendirilmesine ve kişilik modellerine yönelik yapılmış olan araştırma ve meta analiz çalışmalarını dikkate alarak bu beş faktörü daha ayrıntılı olarak tekrar değerlendirmiştir. Bu çalışma sonucunda her bir özellik ile ilgili altı yönün belirlendiği "NEO Personality Inventory- Revised; NEO-PI-R" ölçeğini geliştirmişlerdir (15).

2. Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Kişilik ile ilgili birçok görüş ortaya atılmıştır. Beş faktör kişilik kuramı bu farklı görüşleri bir çatı altında bütünleştirmiş görünmektedir. Yapılan çalışmalar kişilik ile ilgili çalışmaların beş faktörde derlenebileceğini göstermiştir. Bu faktörler dışadönüklük, duygusal dengesizlik, geçimlilik, sorumluluk ve açıklık olarak birçok kültürler arası çalışmada doğrulanmıştır (5, 17, 22, 43).

a. Beş Faktör Modeli

Beş faktör kişilik özellikleri kısa fakat ayrıntılı bir kişilik sınıflandırması ortaya koymaktadır. Bu özellikler bireyin motivasyon, tutum, tecrübe, kişiler arası iletişim ve duygular üzerindeki uzun süren çalışmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (17). Bu model, kişiliği dışadönüklük, duygusal dengesizlik, geçimlilik, sorumluluk ve açıklık olmak üzere beş boyutta değerlendirir. Modelin kişilik özellikleri şöyledir:

Dışadönüklük (Extraversion): Dışadönüklük boyutu ilişkilerdeki rahatlık seviyesini ifade eder. Dışadönükler dost canlısı, sokulgan, kendini ifade edebilen, konuşkan, aktif ve sosyal kişilerdir. Dışadönüklük boyutu hırslı ve sosyal olmayı içerir. Eysenck'e göre dışadönük bireyler, sosyal, çeşitli gruplara ve eğlence partilerine katılmayı seven, çok sayıda arkadaşına sahip olan, kendi başlarına kalmayı, okumayı ve yalnız ders çalışmayı sevmeyen

kişilerdir. Heyecan ve coşkuyu tercih eden, tehlikeli durumlara atılmaktan çekinmeyen, ani karar verip atak davranabilen, şaka yapmaktan ve konuşmaktan hoşlanan kimselerdir. Kolay iletişim kurarlar, kolay arkadaş edinirler, geçimli, iyimser, gülmeyi-güldürmeyi seven insanlardır. Genellikle değişiklikten hoşlanırlar, kaygısız, kayıtsız ve sıkıntısızdırlar fakat kolay sinirlenip kendini kaybedip, duygularını kontrol etmede ve kendilerini engellemede her zaman başarılı değildirler. İçedönük kişiliğe sahip olan bireyler ise, daha çok kendi başlarına kalmayı tercih eden, çekingen, mahcup, sessiz, ciddi, dış gerçeklikten çok iç gerçekliğe yönelimli, içe kapanık, iç gözlem yaparak kendi kendilerini inceleyen, insanlardan çok kitaplardan hoşlanan, çok yakın ve özel arkadaşları dışında diğer insanlara karşı mesafeli davranan, ihtiyatlı kimselerdir. Bu insanlar ilerisi için plan yapmayı, konuşmadan önce düşünmeyi, harekete geçmeden önce enine boyuna düşünmeyi, heyecanla yapılan ani hareketlerden kaçınmayı tercih ederler. Heyecanı ve coşkuyu sevmezler. Günlük yaşamın olağan sorunlarını çok ciddiye alır ve düzenli yaşamdan hoşlanırlar (44).

Duygusal dengesizlik (Neuroticizm): Duygusal dengesizlik bir kişinin yaşadığı endişe, kızgınlık, sıkıntı, düşünmeden hareket etme, güvensizlik ve depresyonu ifade eder. Duygusal dengesizliğe eğilim belirtileri olan kişiler, kronik yorgunluk, baş ağrısı, uyuyamama, görme güçlükleri, iştahsızlık gibi çeşitli psikosomatik yakınmaları mevcuttur. Duygusal dengesizlik düzeyi yüksekliği bireylerin iş ve aile yaşamında çatışmalara ve dolayısıyla daha fazla stres yaşamalarına neden olabilir. Korku, üzüntü, öfke ve suçluluk gibi negatif duygulara genel bir eğilimi ve psikolojik sıkıntılara karşı duyarlılığı olan kişiler bu boyut içinde yer almaktadır. Düşük sinirliliğe veya yüksek duygusal tutarlılığa sahip kişiler sakin, kendinden emin ve genellikle kontrollüdür (17).

Geçimlilik (Agreeableness): Bireyin diğer bireylere uyma eğilimini ifade eder. Geçimlilik düzeyi yüksek olanlar kibar, esnek, iyi huylu, işbirlikçi, bağışlayıcı, hoşgörülü ve anlayışlıdırlar. Geçimlilik düzeyi düşük olanlar soğuk, uyumsuz, çıkarıcı, şüpheli ve muhaliftirler (44). Uyumlu insan arkadaşça davranır, birlikte çalışmayı sever, güven vericidir ve yumuşak kalplidir (30). Uyumluluk, kişinin güvenilir ve iş birlikçi olma gibi çalışma ilişkilerine katkıda bulunmasına rağmen başkalarının çıkarlarını kendininkinden üstün tutarak diğerlerinin işlerinden ötürü kendi işini yapmama ve başarısız olmayı da bünyesinde barındırır (40).

Sorumluluk (Conscientiousness): Davranışlardaki planlılık, sabır, motivasyon, organizasyon ve başarı bu faktörle ilişkili kavramlardır. Bu özelliğe sahip kişiler amaçlı, iradeli ve kararlıdırlar. Bu faktörü bazı araştırmacılar, başarı isteği olarak kabul ederken, bazıları ise kendini organize edebilme ve özdisiplin becerisine sahip olma olarak görmektedir

(44). Bu boyut bireyin ne kadar kontrol ve disiplin sahibi olduğunu gösterir. Bu bireyler yaşamlarında sorumlu, bağımlı, dikkatli, disiplinli, başarı kazanma güdüsü kuvvetli, azimli olarak bilinirler. Bu özelliklere sahip bireylerin hem otonom hem de hiyerarşik yapı içerisinde her türlü görevde başarı kazanma olasılıkları kuvvetlidir. Düşük sorumluluğa sahip kişiler ise dikkatsiz, güvenilmez ve hedeflerine ulaşmada rahat olan kişilerdir (7).

Açıklık (Openness): Deneyime, yeniliklere açıklık olarak ifade edilir. Yeniliğe açık bireyler yaratıcı, kültürlü, hassas, zeki, yetenekli, geniş fikirli ve estetik olarak duyarlı kişilerdir. Bunun tam tersi ise yeniliklere kapalı, gelenekselci kişilerdir (30). Açıklık; kendimizi ifade edebilme, fikirlerimizi izah edebilme, verileri açıkça ve doğru bir şekilde iletebilme, görüşlerimizi ve önerilerimizi açıkça belirtebilme kabiliyetidir. Diğer insanların bizimle işbirliği yapmalarına olanak sağlar (44).

Beş faktörlü kişilik modelinin tanımladığı kişilik özelliklerini ölçmek için birçok ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu araçlardan en kapsamlısı ve birçok ülkede yaygın olarak kullanılan 1992 yılında geliştirilen ve 240 maddeden oluşan NEO PI-R kişilik envanteridir (41).

b. NEO PI-R Kişilik Envanteri

Beş faktör modelinin boyutlarını değerlendirmede kullanılan 240 maddelik bir envanteredir. Sorular beş seçenekli likert tipi ölçekten (“tamamen doğru”dan “tamamen yanlış”a doğru) oluşmaktadır.

NEO PI-R kişilik kuramlarında en güncel yaklaşım olan Beş Faktör Modeli’nden yola çıkarak tasarlanmış, günümüzde dünyanın birçok ülkesinde yaygın kullanıma sahip kişilik envanterlerinden biridir. Amerika Birleşik Devletleri’nde Paul Costa ve Robert McCrae tarafından ilk olarak 1985 yılında geliştirilmiş olan envanter, 1992 yılında o zamana kadar yapılan araştırmaların bulgularından yola çıkarak son haline getirilmiştir (14). İngiltere’den Çin’e, İsrail’den Rusya’ya kadar çok sayıda ülkenin diline çevrilmiş olan bu envanterin tüm bu ülkelerde yapılmış olan araştırmaları bulunmaktadır. Envanterin en önemli üstünlüklerinden biri, değişik ülke ve kültürlerde uygulandığında benzeri sonuçları vermesidir.

NEO PI-R kişilik envanterini oluşturan araştırmacılar Paul Costa ve Robert McCrae, Beş Faktör Modeli’ni oluşturan beş ana boyutu 30 alt boyutta incelemişlerdir. Envanterin ana boyutları ve bu beş ana boyutun alt boyutları Tablo 2’de görülmektedir.

NEO PI-R’ın Türkçe uyarlaması orijinal envanterin yazarları ile işbirliği içinde Sami Gülgöz tarafından yapılmış olup uyarlaması yapılan test ve envanterlerde gerekli görülen bilimsel denetimlerden geçmiştir (24, 30).

Duygusal Dengesizlik	Dışadönüklük	Açıklık	Geçimlilik	Sorumluluk
Kaygı	Sıcakkanlılık	Hayal gücü	Başkalarına Güven	Beceriklilik Duygusu
Kızgınlık	Sosyallik	Estetik Eğilim	Açık Sözlülük	Düzen
Depresyon	Baskınlık	Duygusal Eğilim	Yardıms severlik	Göreve Bağlılık
Sosyal Kaygı	Hareketlilik	Deneyime Açıklık	Uyum	Başarma Güdüsü
Kontrolsüz Davranış	Heyecan Arama	Zihinsel Merak	Alçak Gönüllülük	Özdisiplin
Strese Yenilme	Neşe	Açık Görüş	Yumuşak Kalplilik	Ayrıntılı Düşünme

Tablo 2. NEO PI-R envanterinin kişilik boyutları

III. GEREÇ VE YÖNTEM

A. ÖRNEKLEM

Çalışmada, 2014-2015 akademik yılında üniversitelerin meslek yüksekokullarının sualtı teknolojileri bölümünde kayıtlı öğrencilerin kişilik özelliklerinin tespit edilmesi planlanmıştır. İlgili bölümdeki öğrenciler gönüllülük esasına göre çalışmaya dahil edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu'ndan 44 öğrenci, Çukurova Üniversitesi Yumurtalık Meslek Yüksekokulu'ndan 24 öğrenci, Mustafa Kemal Üniversitesi Denizcilik Meslek Yüksekokulu'ndan 23 öğrenci, Sinop Üniversitesi Meslek Yüksekokulu'ndan 9 öğrenci olmak üzere çalışmaya 100 öğrenci katılmıştır.

B. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Çalışmada bireylerin demografik bilgilerini tespit etmek için demografik veri formu kullanılmıştır. Çalışmaya katılanların kişilik özelliklerinin belirlenmesi için NEO PI-R kişilik envanteri kullanılmıştır.

1. Demografik Veri Formu

Bireyler üniversitede eğitim görecekları bölüm için tercih yaparken, yaşamış oldukları şehir, mezun oldukları lise, ailelerinin sosyoekonomik yapısı gibi demografik özellikler etkili olabilmektedir. Bu çalışmada da katılımcıları sualtı teknolojileri bölümüne yönlendirmiş olabilecek demografik bilgileri tespit etmek için bir form kullanılmıştır (EK-1).

Çalışmada kullanılan ve 15 maddeden oluşan demografik veri formu çalışmanın yürütücüleri tarafından hazırlanmıştır. Bu form katılımcıların eğitim gördükleri kurumlarda kendilerine dağıtılmıştır. Katılımcılar tarafından kısa sürede doldurulan formlar değerlendirilmek üzere toplanmıştır.

2. NEO PI-R Kişilik Envanteri

Çalışmaya katılan öğrencilerin kişilik özelliklerini tespit etmek için NEO PI-R kişilik envanteri kullanılmıştır. Bu envanterin ülkemizde kullanım haklarına sahip olan danışmanlık şirketi ile iletişime geçilerek envanterin temin edilmesi ve uygulanmasıyla ilgili işlemler tamamlanmıştır.

Beş faktör modeline göre kişiliği değerlendiren bu envanter 240 maddeden ve likert tipi ölçekten oluşmaktadır. Envanterdeki maddelerin kişinin kendisini ne kadar iyi ifade ettiğini seçebilmesi için yanıt kâğıdında her madde için ‘tamamen doğru’dan ‘tamamen yanlış’a doğru ilerleyen beş seçenek bulunmaktadır.

Envanter öğrencilere eğitim gördükleri kurumlarda uygulanırken yalnızca Sinop Üniversitesi’nden çalışmaya katılan 9 öğrenciye İstanbul Tıp Fakültesi Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı’nda uygulanmıştır. Envanter uygulanmadan önce katılımcılar çalışma hakkında bilgilendirilmiştir. Katılımcılar maddelerin olduğu kitapçığa herhangi bir işaretleme yapmadan yalnızca optik yanıt kâğıtlarını doldurmuşlardır. Envanterin katılımcılar tarafından tamamlanması yaklaşık 60 dakika sürdü. Daha sonra kitapçıklar ve yanıt kâğıtları değerlendirilmek üzere toplanmıştır.

NEO PI-R kişilik envanterinin kitapçık ve yanıt kağıtları değerlendirme için ilgili danışmanlık şirketine teslim edildi. Öğrenciler tarafından doldurulmuş olan yanıt kağıtlarının değerlendirmesiyle elde edilen NEO PI-R puan tablosu danışmanlık şirketinden alındı. Bu tabloda her öğrencinin kişilik özelliklerinin ana ve alt boyutları sayısal değerlerle ifade edilmektedir. Bu sayısal değerler istatistiksel açıdan değerlendirilmiştir.

C. VERİLERİN ANALİZİ

Demografik veri formları ve NEO PI-R kişilik envanterinden elde edilen verileri analiz etmek için SPSS 21 programı kullanılmıştır.

Demografik özellikleri analiz etmek için formlardan toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarıldı. SPSS 21 programı kullanılarak frekans tabloları çıkarılmıştır.

NEO PI-R kişilik envanter verilerinden NEO PI-R puan tablosu oluşturulmuştur. Bu puan tablosundaki sayısal değerler arttıkça bireyin o kişilik özellik düzeyinin yüksek, azaldıkça düşük olduğunu göstermektedir. Tablodaki kişiliğin ana ve alt boyutlarının puan ortalamaları alınmıştır. Daha sonra tablodaki sayısal değerler ülkemizin ortalamalarına göre ‘çok düşük’ ten ‘çok yüksek’ e doğru sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma Tablo 3’te görülmektedir. Kişilik özelliklerinin düzey sınıflamasından sonra frekans tabloları çıkarılmıştır. Kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Öğrencilerin 95’i erkek 5’i kız olduğundan kız öğrencilerin kişilik envanterleri değerlendirilmeye dahil edilmemiştir.

Puan aralıkları	Düzeyler
$\leq 34,50$	Çok düşük
34,51- 44,50	Düşük
44,51- 54,50	Orta
54,51- 65,00	Yüksek
$65,01 \leq$	Çok yüksek

Tablo 3. NEO PI-R puan aralıkları ve düzeyleri

IV. AMAÇLAR

Bu çalışmada dalgıçlık mesleğini edinmek için yükseköğrenim kurumlarına giden öğrencilerin kişilik özelliklerinin, mesleği edinmek için uygun olup olmadığı üzerindeki etkisinin araştırılması planlanmaktadır. Bu tez çalışmasında bu okulları seçen öğrencilerin kişilik ve demografik özelliklerinin belirlenmesi planlanmaktadır. Daha sonra da bu okullara kayıt olup devam etmeyenlerin, okullardan mezun olup mesleği sürdürmeyenlerin ve bu okullardan mezun olup da mesleği sürdürenlerin kişilik özelliklerinin karşılaştırılması planlanmaktadır.

V. BULGULAR

Çalışmada bireylerin demografik özelliklerini tespit etmek için demografik veri formu, kişilik özelliklerini saptamak için NEO PI-R kişilik envanteri kullanılmıştır.

A. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Çalışmaya katılan öğrencilerin 49'unun birinci sınıf, 51'inin ikinci sınıf olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin 6'sının 18, 15'inin 19, 32'sinin 20, 21'inin 21, yedisinin 22, 5'inin 23, 4'ünün 24, 3'ünün 26, 1'inin 27, 1'inin 28, 2'sinin 30, 1'inin 36, 1'inin 44 ve 1'inin 52 yaşında olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin % 90'ının 24 yaş ve altında olmasının yanında % 5'inin 30 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenciler cinsiyet açısından değerlendirildiğinde çalışmaya katılan 100 öğrencinin 95'inin erkek, 5'inin kız olduğu saptanmıştır. Medeni durum açısından öğrencilerin 94'ünün bekar, 6'sının evli olduğu tespit edilmiştir.

Doğum yeri açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin 13'ünün İstanbul'da, 11'inin Adana'da, 11'inin Samsun'da, 11'inin Hatay'da, 8'inin Zonguldak'ta, 6'sının İzmir'de doğmuş olduğu gözlenmiştir. Diğer öğrencilerin il başına 1-3 kişi olmak üzere 29 farklı ilde doğmuş oldukları ve 1 kişinin Ukrayna doğumlu olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların % 83'ünün Akdeniz Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Ege Bölgesi ve Marmara Bölgesi olmak üzere denize kıyısı olan bölgelerde doğmuş oldukları belirlenmiştir.

Katılımcıların mezun oldukları lise sorgulanmıştır. Öğrencilerin 36'sının denizcilik lisesinden, 28'inin normal liseden, 21'inin anadolu lisesinden, 15'inin meslek lisesinden mezun oldukları belirlendi. Öğrencilerin % 36'lık oranla en fazla denizcilik lisesi mezunu oldukları gözlenmiştir.

Katılımcıların baba ve anne meslekleri sorgulanmıştır. Baba mesleği açısından değerlendirildiğinde 24'ünün emekli, 14'ünün serbest meslek, 9'unun işçi, 8'inin memur, 5'inin esnaf, 5'inin polis, 4'ünün öğretmen, 4'ünün şoför, 3'ünün kaptan, 3'ünün asker, 3'ünün çiftçi oldukları tespit edilmiştir. Geri kalanların her meslekte bir kişi olmak üzere 16 farklı meslekte çalıştıkları saptanmıştır. Anne mesleği açısından değerlendirildiğinde 77'sinin ev hanımı, 5'inin emekli, 3'ünün işçi, 3'ünün memur, 3'ünün muhasebeci oldukları tespit edilmiştir. Geri kalanların her meslekte bir kişi olmak üzere 9 farklı meslekte çalıştıkları gözlenmiştir. Dalgıçlıkla yakından ilişkili olabilecek meslekler açısından değerlendirildiğinde

baba mesleklerinden 3'ünün kaptanlık ve 1'inin dalgıçlık, anne mesleklerinden 1'inin dalgıçlık olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların ailelerinin aylık gelirleri sorgulanmıştır. Öğrencilerin ailelerinin 16'sının 0-900 TL, 25'inin 901-1500 TL, 22'sinin 1501-2000 TL, 22'sinin 2001-3000 TL ve 15'inin 3000 TL üzerinde aylık gelirleri olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların bu bölüme başlamadan evvel bir işte çalışıp çalışmadıkları sorgulanmıştır. Öğrencilerin 6'sının satış elemanı, 4'ünün dalgıç, 4'ünün gemici, 3'ünün garson, 2'sinin matbaacı, 2'sinin barmen olarak çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerden 23'ünün de her biri farklı bir işte olmak üzere çalışmış olduğu saptanmıştır. Toplamda 44 öğrencinin bu bölüme başlamadan evvel bir işte çalıştığı ve bunların 9'unun (~% 20) dalgıçlık, gemicilik, kaptanlık gibi sualtı ortamında yapılan veya bu sektörle yakından ilişkili meslekler olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların sualtı teknolojileri bölümünü kaçınıcı sırada tercih ettikleri sorgulanmıştır. Bu bölümü öğrencilerin 44'ünün birinci sırada, 17'sinin ikinci sırada, 12'sinin üçüncü sırada, 4'ünün dördüncü sırada, 5'inin beşinci sırada ve geriye kalan 18 öğrencinin altıncı ve daha sonraki sıralarda tercih ettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin % 82'sinin bu bölümü ilk beş tercihi içinde yazarak bölüme yerleştiği saptanmıştır.

Katılımcıların sualtı teknolojileri bölümünü tercih etme nedenleri sorgulanmıştır. Öğrencilerden 62'sinin deniz canlıları ve sualtı merakı, heyecan verici olması, macera tutkusu gibi eğlence içerikli yanıtlar verdiği saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerden 27'sinin iş imkanı ve yüksek kazanç olanakları nedeniyle, 8'inin aile ve çevre yönlendirmesiyle ve 3'ünün denizcilik lisesinden bu bölüme sınavsız geçiş imkanı olması sebebiyle bölümü tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların sualtı teknolojileri bölümüne başlamadan önce dalış yapıp yapmadığı sorgulanmıştır. Öğrencilerden 35'inin dalış yaptığı, bunlardan 21'inin SCUBA ve 14'ünün serbest dalış olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların sualtı teknolojileri bölümünde eğitim görme memnuniyeti sorgulandığında öğrencilerin % 92'sinin bu bölümde olmaktan memnun olduğu saptanmıştır.

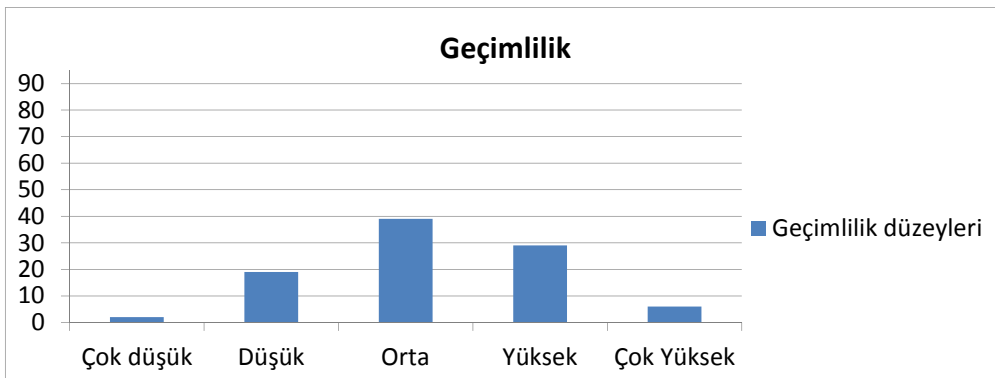

B. KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

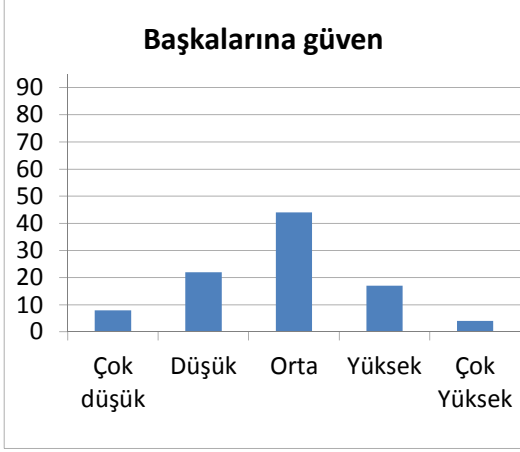
Çalışmada bireylerin kişilik özellikleri geçimlilik, sorumluluk, dışa dönüklük, duygusal dengesizlik ve açıklık olmak üzere beş ana boyutta değerlendirilmiştir. Bu beş ana boyutun Tablo 2’de gösterilmiş olan alt boyutları da analiz edilmiştir.

Öğrencilerin geçimlilik boyutunun puan ortalaması 50,82 çıkmıştır. Bu puan öğrencilerin geçimliliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Geçimlilik ana boyutunun alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında başkalarına güvenin 48,17, açık sözlülüğün 52,12, yardımseverliğin 52,58, uyumun 50,73, alçakgönüllülüğün 53,58 ve yumuşak kalpliliğin 50,72 çıktığı görülmektedir.

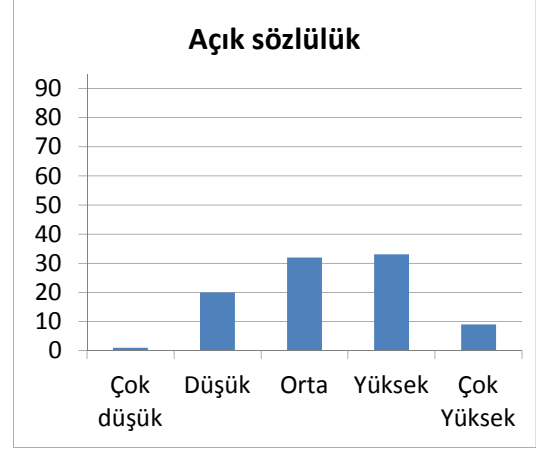
Geçimlilik boyutunun düzeyi bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 2’sinin çok düşük, 19’unun düşük, 39’unun orta, 29’unun yüksek ve 6’sının çok yüksek düzeye sahip olduğu gözlenmiştir. Başkalarına güven özelliği öğrencilerin 8’inin çok düşük, 22’sinde düşük, 44’ünde orta, 17’sinde yüksek ve 4’ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Açık sözlülük özelliği öğrencilerin 1’inde çok düşük, 20’sinde düşük, 32’sinde orta, 33’ünde yüksek ve 9’unda çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Yardımseverlik özelliği öğrencilerin 2’sinde çok düşük, 14’ünde düşük, 42’sinde orta, 33’ünde yüksek ve 4’ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Uyum özelliği öğrencilerin 6’sında çok düşük, 16’sında düşük, 39’unda orta, 28’inde yüksek ve 6’sında çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Alçakgönüllülük özelliği öğrencilerin 13’ünde düşük, 45’inde orta, 26’sında yüksek ve 11’inde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Yumuşak kalplilik özelliği öğrencilerin 9’unda çok düşük, 12’sinde düşük, 40’ında orta, 28’inde yüksek ve 6’sında çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Geçimliliğin ve alt boyutlarının düzeylerinin katılımcı sayısına göre dağılımı Grafik 1, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7’de görülmektedir.

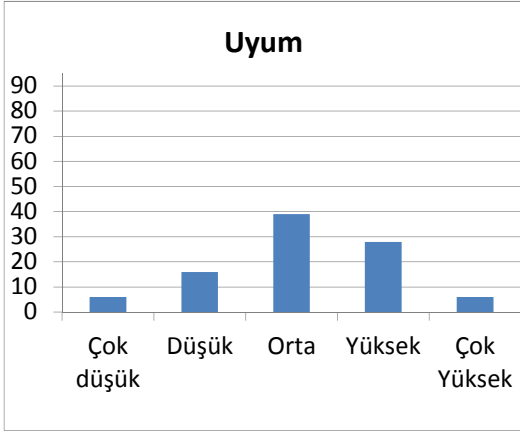
Grafik 1. Geçimlilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 2. Başkalarına güven düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

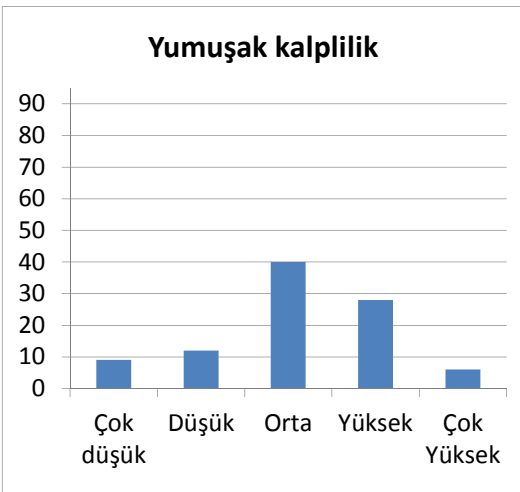
Grafik 3. Açık sözlülük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

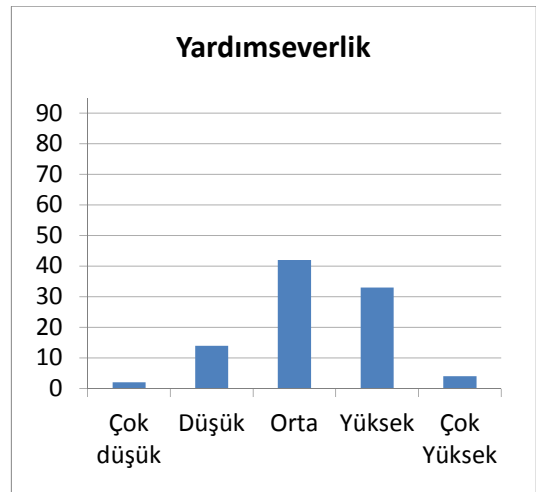
Grafik 4. Uyum düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 5. Alçakgönüllülük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

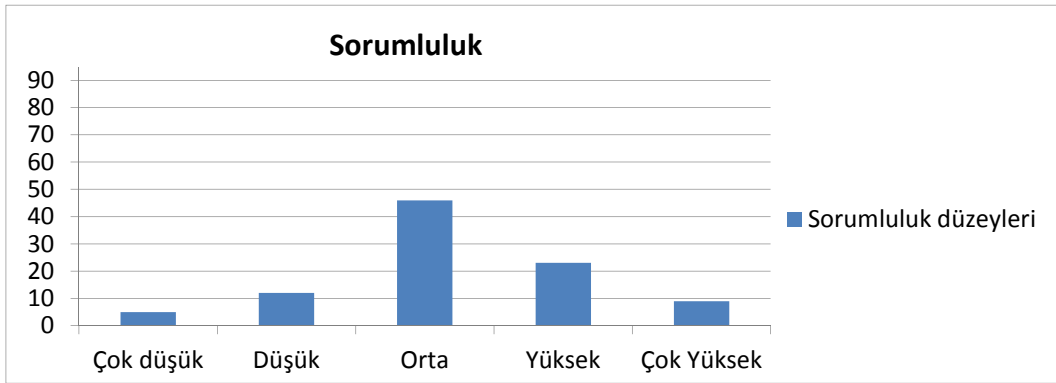
Grafik 6. Yumuşak kalplilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 7. Yardımseverlik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

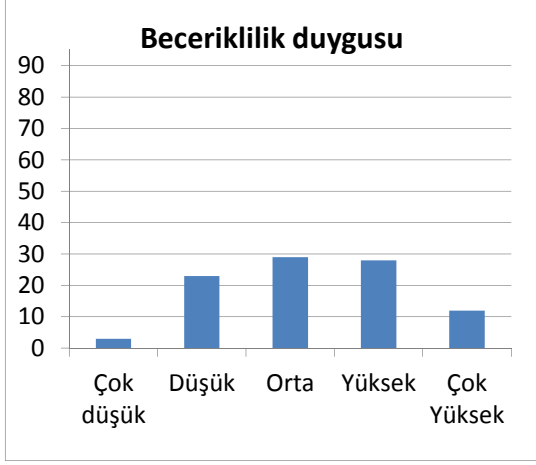
Öğrencilerin sorumluluk boyutunun puan ortalaması 51,65 çıkmıştır. Bu puan öğrencilerin sorumluluklarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Sorumluluk ana boyutunun alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında beceriklilik duygusunun 51,89, düzenin 51,04, göreve bağlılığın 49,47, başarıma güdüsünün 51,57, özdisiplinin 52,14 ve ayrıntılı düşünmenin 51,87 çıktığı görülmektedir.

Sorumluluk boyutunun düzeyi bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 5'inin çok düşük, 12'sinin düşük, 46'sının orta, 23'ünün yüksek ve 9'unun çok yüksek düzeye sahip olduğu gözlenmiştir. Beceriklilik duygusu özelliği öğrencilerin 3'ünde çok düşük, 23'ünde düşük, 29'unda orta, 28'inde yüksek ve 12'sinde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Düzen özelliği öğrencilerin 5'inde çok düşük, 18'inde düşük, 35'inde orta, 29'unda yüksek ve 8'inin çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Göreve bağlılık özelliği öğrencilerin 6'sında çok düşük, 19'unda düşük, 41'inde orta, 27'sinde yüksek ve 2'sinde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Başarıma güdüsü özelliği öğrencilerin 3'ünde çok düşük, 22'sinde düşük, 33'ünde orta, 31'inde yüksek ve 6'sında çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Özdisiplin özelliği öğrencilerin 5'inde çok düşük, 15'inde düşük, 42'sinde orta, 23'ünde yüksek ve 10'unda çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Sorumluluğun ve alt boyutlarının düzeylerinin katılımcı sayısına göre dağılımı Grafik 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14'te görülmektedir.

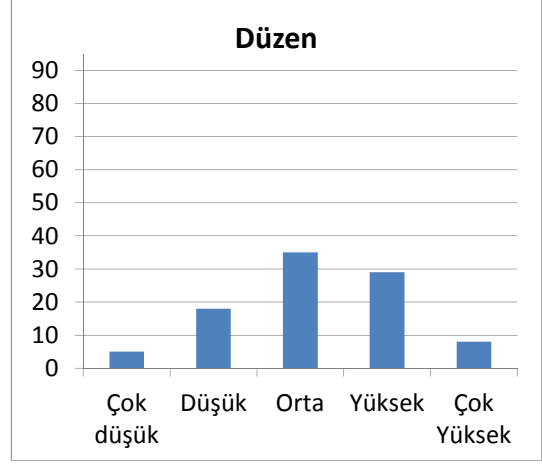

Grafik 8. Sorumluluk düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

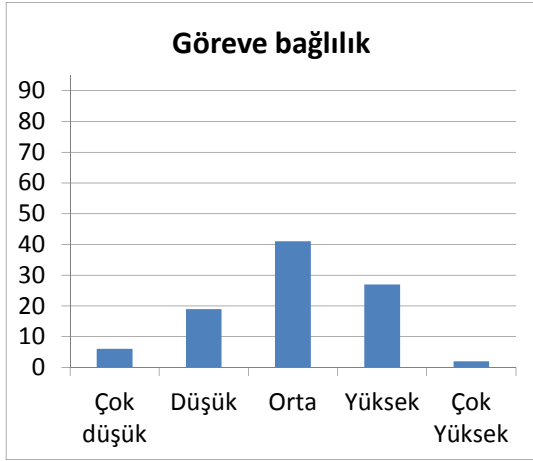
Öğrencilerin dışa dönüklük boyutunun puan ortalaması 49,83 çıkmıştır. Bu puan öğrencilerin dışa dönüklüklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Dışa dönüklük ana boyutunun alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında sıcakkanlılığın 50,40, sosyalliğin 49,59, baskınlığın 52,55, hareketliliğin 51,65, heyecan aramanın 53,22 ve neşenin 50,47 çıktığı görülmektedir.

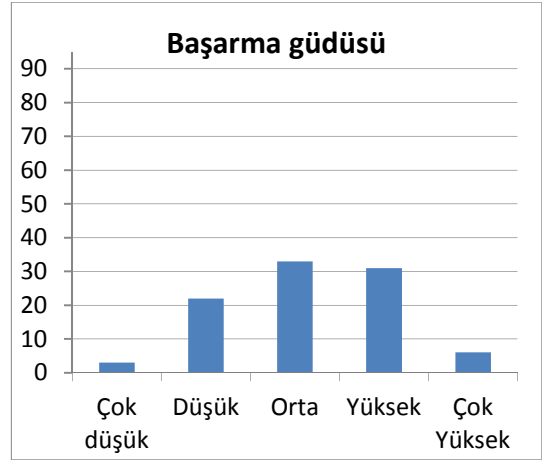
Grafik 9. Beceriklilik duygusu düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

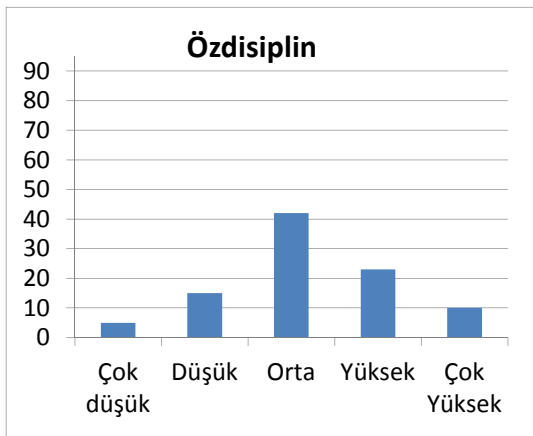
Grafik 10. Düzen düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

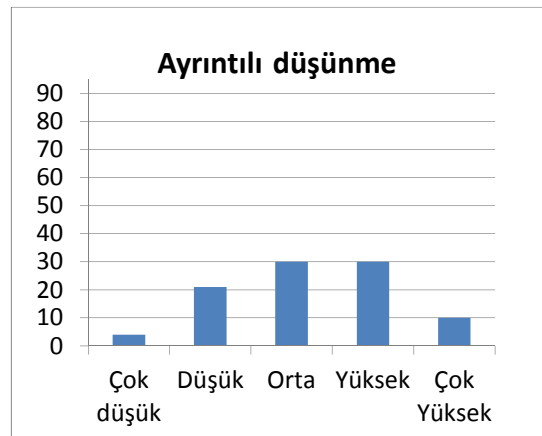
Grafik 11. Göreve bağlılık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 12. Başarım güdüsü düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

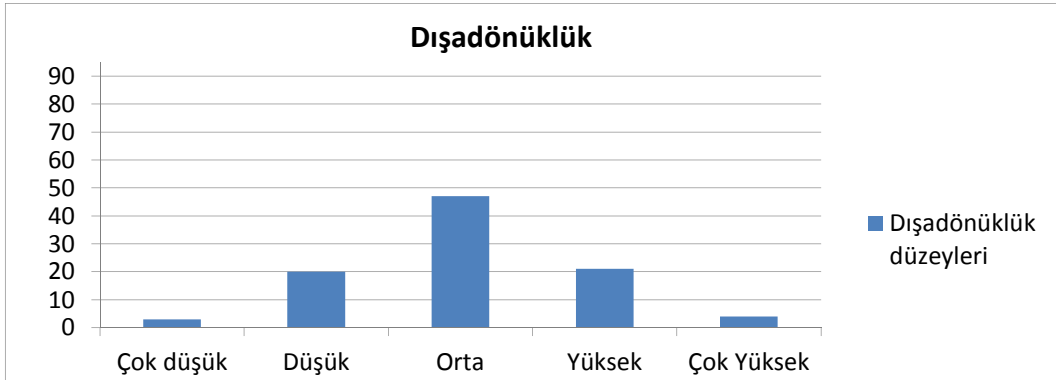

Grafik 13. Özdisiplin düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 14. Ayrıntılı düşünme düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

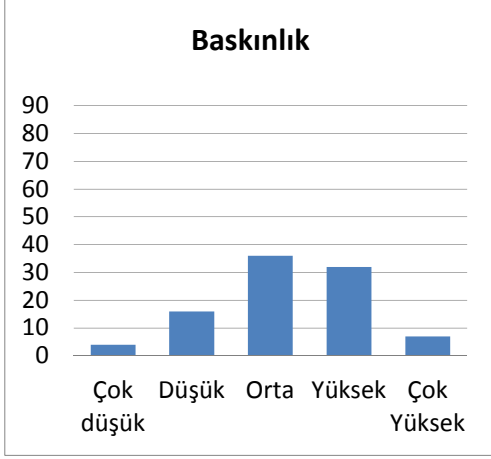
Dışa dönüklük boyutunun düzeyi bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 3'ünün çok düşük, 20'sinin düşük, 47'sinin orta, 21'inin yüksek ve 4'ünün çok yüksek düzeyde çıktığı görülmektedir. Sıcakkanlılık özelliği öğrencilerin 3'ünde çok düşük, 14'ünde düşük, 51'inde orta, 25'inde yüksek ve 2'sinde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Sosyallik özelliği öğrencilerin 6'sında çok düşük, 13'ünde düşük, 45'inde orta, 27'sinde yüksek ve 4'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Baskınlık özelliği öğrencilerin 4'ünde çok düşük, 16'sında düşük, 36'sında orta, 32'sinde yüksek ve 7'sinde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Hareketlilik özelliği öğrencilerin 3'ünde çok düşük, 12'sinde düşük, 53'ünde orta, 24'ünde yüksek ve 3'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Heyecan arama özelliği öğrencilerin 2'sinde çok düşük, 17'sinde düşük, 36'sında orta, 30'unda yüksek ve 10'unda çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Neşe özelliği öğrencilerin 5'inde çok düşük, 19'unda düşük, 44'ünde orta, 26'sında yüksek ve 1'inde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Dışadönüklük ve alt boyutlarının düzeylerinin katılımcı sayısına göre dağılımı Grafik 15, 16, 17, 18, 19, 20 ve 21'de görülmektedir.

Grafik 15. Dışadönüklük düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Öğrencilerin duygusal dengesizlik boyutunun puan ortalaması 45,01 çıkmıştır. Bu puan öğrencilerin duygusal dengesizliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Duygusal dengesizlik ana boyutunun alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında kaygının 42,40, kızgınlığın 45,87, depresyonun 46,64, sosyal kaygının 49,92, kontrolsüz davranış 46,36 ve strese yenilmenin 41,24 çıktığı görülmektedir.

Duygusal dengesizlik boyutunun düzeyi bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 13'ünün çok düşük, 37'sinin düşük, 29'unun orta, 14'ünün yüksek ve 2'sinin çok yüksek düzeye sahip olduğu görülmüştür. Kaygı özelliği öğrencilerin 25'inde çok düşük, 30'unda düşük, 32'sinde orta ve 8'inde yüksek düzeyde çıkmıştır. Kızgınlık özelliği öğrencilerin 8'inde çok düşük, 37'sinde düşük, 31'inde orta, 16'sında yüksek ve 3'ünde çok

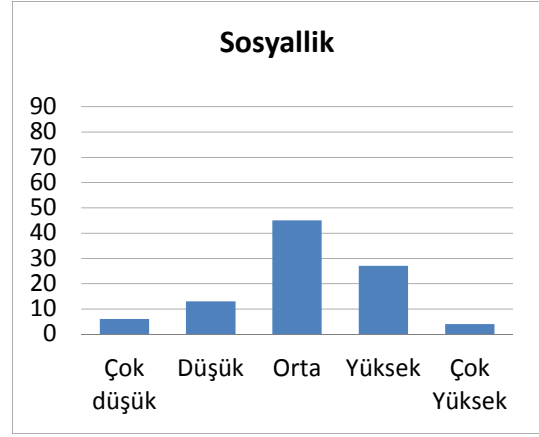
Grafik 16. Baskınlık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

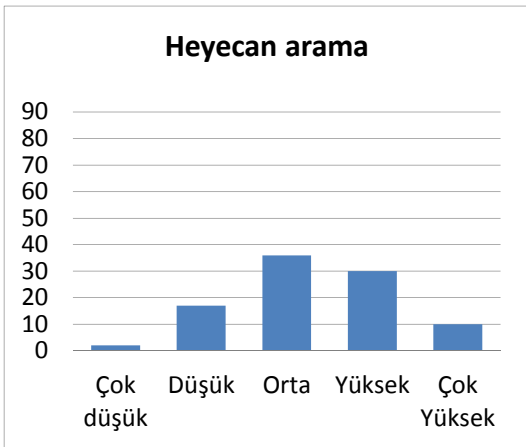
Grafik 17. Hareketlilik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

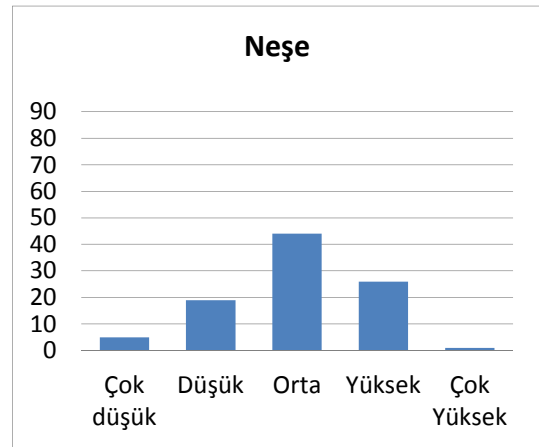
Grafik 18. Sıcakkanlılık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 19. Sosyallik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

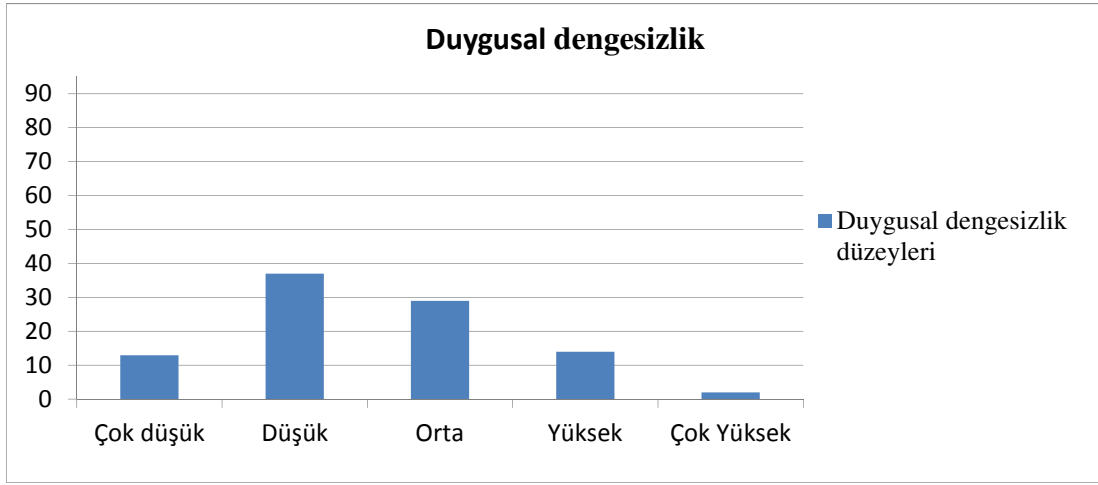

Grafik 20. Heyecan arama düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

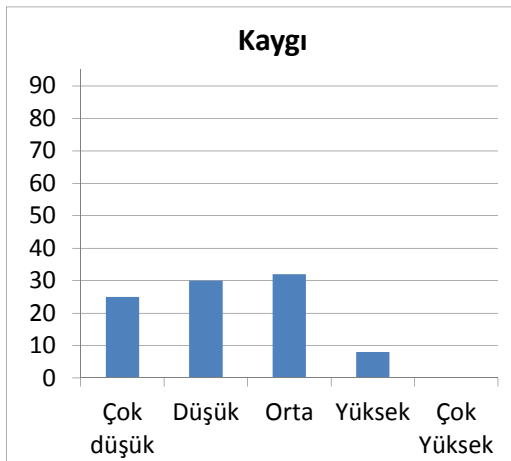

Grafik 21. Neşe düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

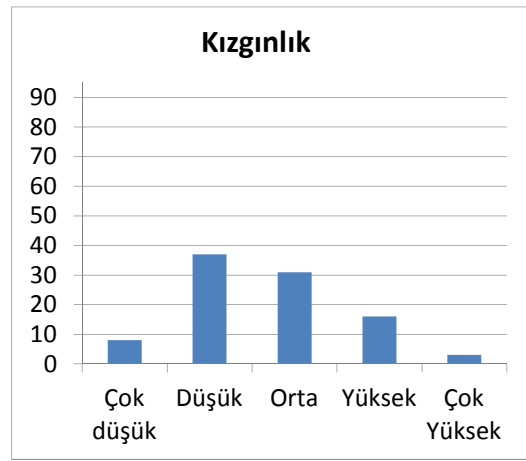
yüksek düzeyde çıkmıştır. Depresyon özelliği öğrencilerin 11'inde çok düşük, 30'unda düşük, 35'inde orta, 17'sinde yüksek ve 2'sinde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Sosyal kaygı özelliğini öğrencilerin 10'unda çok düşük, 19'unda düşük, 38'inde orta, 20'sinde yüksek ve 8'inin çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Kontrolsüz davranış özelliği öğrencilerin 10'unda çok düşük, 29'unda düşük, 33'ünde orta, 30'unda yüksek ve 3'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Strese yenilme özelliği öğrencilerin 13'ünde çok düşük, 58'inde düşük, 28'inde orta ve 2'sinde yüksek düzeyde çıkmıştır. Duygusal dengesizlik ve alt boyutlarının düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı Grafik 22, 23, 24, 25, 26, 27 ve 28'de görülmektedir.

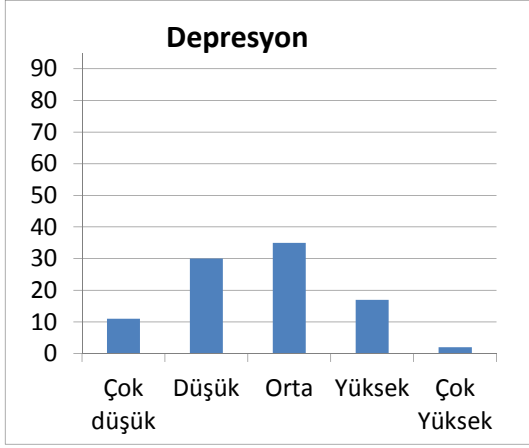
Grafik 22. Duygusal dengesizlik düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

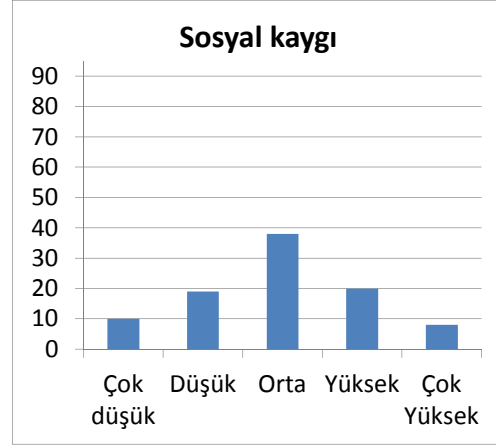
Grafik 23. Kaygı düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

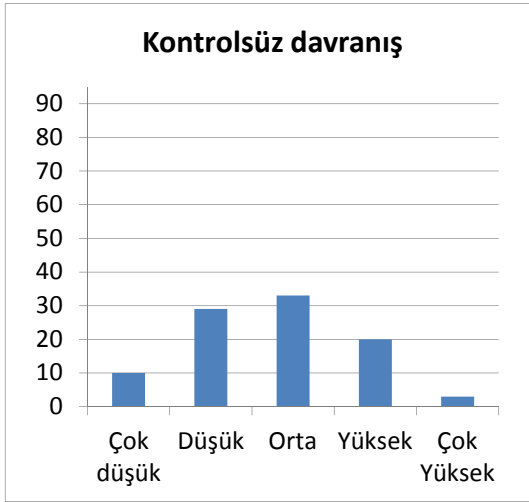
Grafik 24. Kızgınlık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

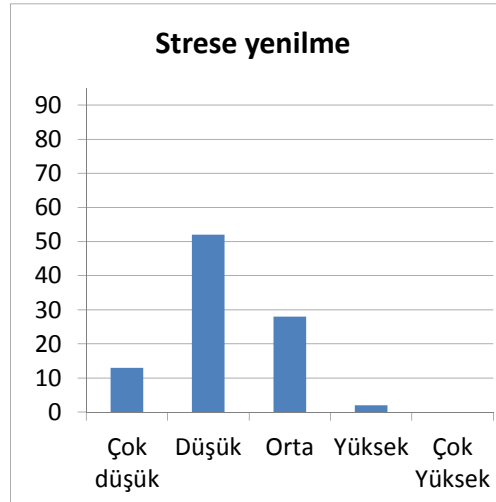
Grafik 25. Depresyon düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 26. Sosyal kaygı düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 27. Kontrolsüz davranış düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

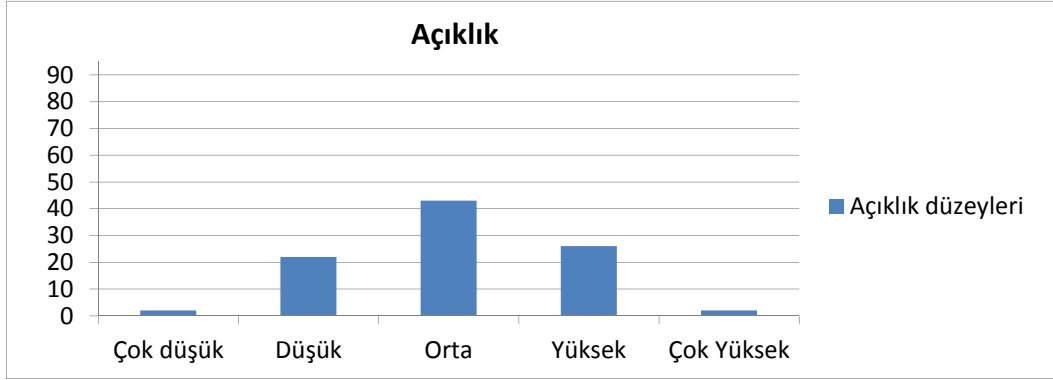

Grafik 28. Strese yenilme düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Öğrencilerin açıklık boyutunun puan ortalaması 50,47 çıkmıştır. Bu puan öğrencilerin açıklık özelliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Açıklık ana boyutunun alt boyutlarının ortalamalarına bakıldığında hayal gücünün 52,43, estetik eğilimin 50,09, duygusal eğilimin 47,73, deneyime açıklığın 54,70, zihinsel merakın 50,90 ve açık görüşün 49,45 çıktığı görülmektedir.

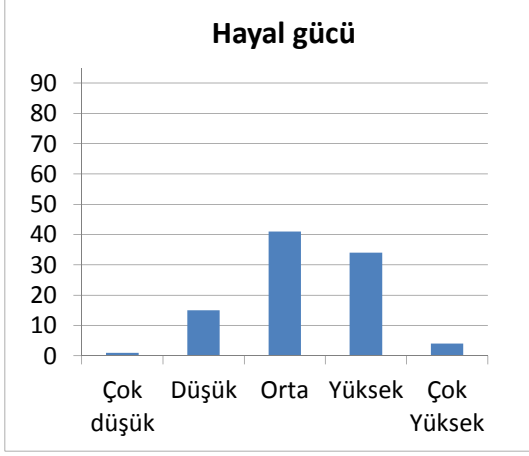

Açıklık boyutunun düzeyi bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 2'sinin çok düşük, 22'sinin düşük, 43'ünün orta, 26'sının yüksek ve 2'sinin çok yüksek düzeye sahip olduğu saptanmıştır. Hayal gücü özelliği öğrencilerin 1'inde çok düşük, 15'inde düşük, 41'inde orta, 34'ünde yüksek ve 4'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Estetik eğilim özelliği öğrencilerin 1'inde çok düşük, 22'sinde düşük, 47'sinde orta, 22'sinde yüksek ve 3'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Duygusal eğilim özelliği öğrencilerin 8'inin çok düşük, 25'inde düşük, 45'inde orta, 12'sinde yüksek ve 5'inde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Deneyime açıklık özelliği öğrencilerin 7'sinde düşük, 42'sinde orta, 40'ında yüksek ve 6'sında çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Zihinsel merak özelliği öğrencilerin 6'sında çok düşük, 19'unda düşük, 41'inde orta, 26'sında yüksek ve 3'ünde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Açık görüş özelliği öğrencilerin 2'sinde çok düşük, 26'sında düşük, 40'ında orta, 22'sinde yüksek ve 5'inde çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Açıklık ve alt boyutlarının düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı Grafik 29, 30, 31, 32, 33, 34 ve 35'te görülmektedir.

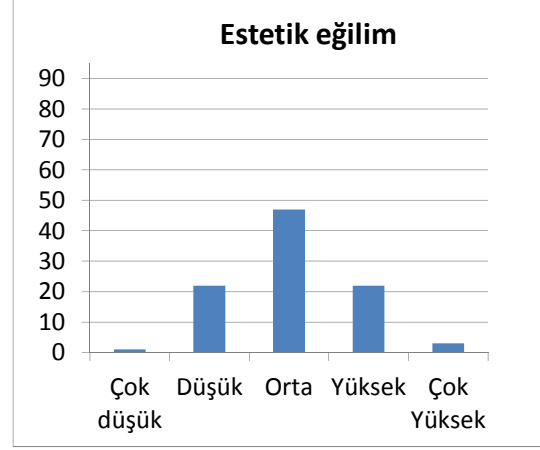

Grafik 29. Açıklık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

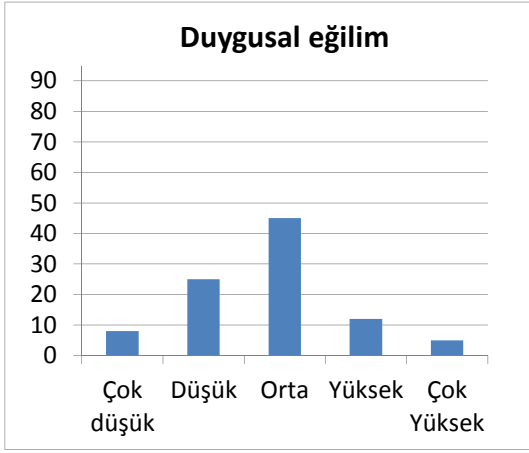
Kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Sorumluluk, duygusal dengesizlik ve dışa dönüklük boyutları arasında çok zayıf pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir.

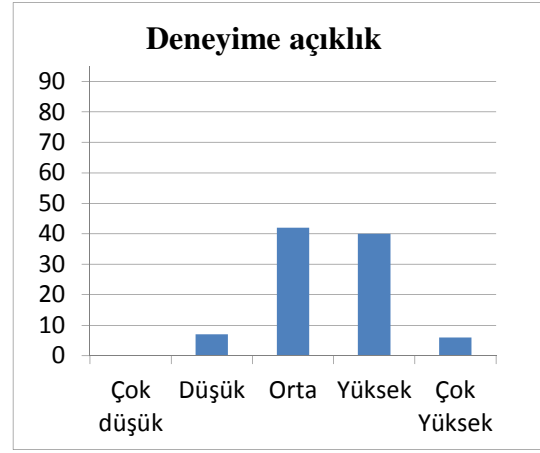
Grafik 30. Hayal gücü düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

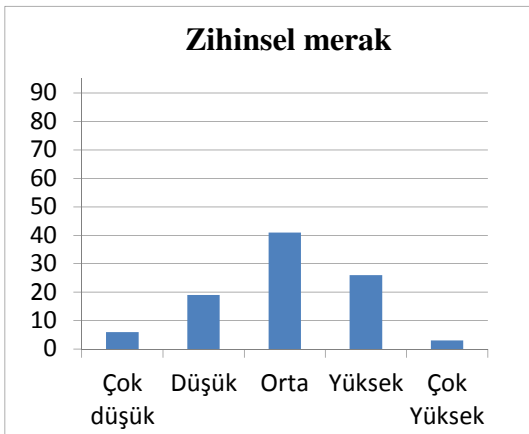
Grafik 31. Estetik eğilim düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

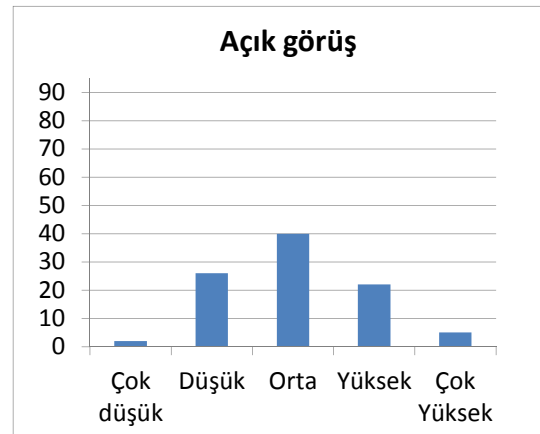
Grafik 32. Duygusal eğilim düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 33. Deneyime açıklık düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 34. Zihinsel merak düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

Grafik 35. Açık görüş düzeylerinin katılımcı sayılarına göre dağılımı

VI. TARTIŞMA

Dalgıçlık mesleği sualtı gibi yapısal, çevresel, fiziksel ve psikolojik riskleri bünyesinde barındıran bir ortamda icra edilmektedir. Dalgıçların fiziksel ve fizyolojik özellikleriyle birlikte kişilik özelliklerinin de dalışa uygun olması, bu ortamda meydana gelebilecek insan kaynaklı dalış kazalarının azalmasına ve verimli bir iş performansı gösterilmesine katkı sağlamaktadır. Dalgıçların kişilik özelliklerinin meslek hayatlarında çok önemli olduğu kabul edilmesine rağmen, kişilik özelliklerinin nasıl olması gerektiği konusunda genel kabul görmüş bir profil henüz mevcut değildir (36).

Literatürdede dalgıçların kişilik özelliklerine yönelik sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılabilmektedir. Donanma dalgıçlarının kişilik özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada dalgıçların agresiflik, değişim ve kumar eğilimlerinin daha yüksek, bağlılık ve tatmin olma eğilimlerinin daha düşük olduğu saptanmıştır (12). Amerikan Donanması dalgıçları üzerinde yapılan bir çalışmada, dalgıçlara Kaliforniya Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Dalgıçların normal popülasyona kıyasla daha özerk, daha bağımsız ve sosyal uyumlarının daha problemliliği olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada dalgıçlara Sürekli Kaygı Skalası uygulanmış ve dalgıçların kronik anksiyete düzeyinin diğer bireylere göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir (11). Donanma dalgıçlarında hangi özelliklerin belirgin olduğu saptamak için Kişilik Tarzlarının Milyon Endeksi uygulanmıştır. Test sonucunda dalgıçlarda geliştirme, değiştirme, bireyselleşme, düşünme ve kontrol olmak üzere bu beş özelliğin baskın olduğu saptanmıştır. Bu özelliklerin dalgıçların içinde bulunduğu askeri koşullar ve donanmadaki dalış görevlerine adaptasyon sonucu belirginleştiği vurgulanmıştır (10). Güney Afrika donanma dalgıçlarının kişilik özelliklerinin araştırıldığı bir çalışmada 16 Kişilik Faktör envanteri kullanılmış, bu envanterde grup oryantasyonu, coşku, maceraperestlik ve güven olmak üzere dört ögenin dalgıçların en tanımlayıcı özellikleri olduğu saptanmıştır. Aynı çalışmada dalgıçlar ile denizaltı personelinin kişilik özellikleri de karşılaştırılmıştır. Dalgıçlarda coşku özelliği, denizaltıcılarda ise ihtiyatlılık özelliği daha yüksek saptanmıştır (48). Donanma dalgıçları ile donanmada dalgıç olmayan personelin kişilik özelliklerinin karşılaştırıldığı bir başka çalışmada dalgıçların egolarının ve maceracı özelliklerinin daha yüksek olduğu, ayrıca daha sert görüşlü oldukları saptanmıştır. Bu çalışmada donanma dalgıçları ile sportif dalgıçlar da karşılaştırılmıştır. Donanma dalgıçlarının sportif dalgıçlara göre süper ego, öz duyarlılık, pratiklik, zekâ skorları daha yüksek, girişkenlik skorları daha düşük tespit edilmiştir (49). Sportif dalgıçların kişilik özelliklerinin araştırıldığı diğer bir çalışmada sportif dalgıçların kendi kendine yetme, cesaret ve uyarılabilirlik skorları yüksek saptanırken uyumluluk,

sıcakkanlılık ve duyarlılık skorları düşük saptanmıştır (13). Serbest dalış yapan öğrencilerin yapmayanlarla karşılaştırıldığı çalışmada dalış yapanların anksiyeteleri, stres seviyeleri ve negatif duygulanımları daha düşük, iç kontrol ve başa çıkma düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (4).

Dalgıçların kişilik özelliklerine yönelik araştırmaların çoğunlukla donanma dalgıçları üzerinde yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda donanma dalgıçlarının kişilik özelliklerini saptayabilecek envanterler araştırılmıştır. Böyle bir envanter tespit edilebilir ise bunun donanma için dalgıç seçiminde kullanılması hedeflenmiştir (8, 9). Rekrasyonel dalgıçların kişilik özellikleri de araştırılarak normal popülasyon ve diğer sporcular ile karşılaştırılmıştır. Profesyonel dalgıçların kişilik özellikleri hakkındaki çalışmaların ise son derece nadir olduğu görülmektedir.

Geçmişte yapılmış olan çalışmalarda birçok farklı envanter dalgıçların kişilik özelliklerini tespit etmek için kullanılmıştır. Çalışmalarda farklı envanterlerin kullanılması çalışmalar arası karşılaştırma yapılmasını zorlaştırmaktadır. Son dönemde geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmış olan beş faktör kişilik modelinin çalışmalarda yaygın olarak kullanılması bu karşılaştırma sorununa çözüm olacak gibi görünmektedir. Gelecekte yapılacak olan çalışmalarla kıyaslanma olasılığı, bu çalışmada bireylerin kişilik özelliğinin tespiti için beş faktör modelinin tercih edilmesinin nedenlerinden biridir.

Bu çalışmada kullanılan NEO PI-R kişilik envanteri 240 maddeden oluşmaktadır. Bu envanter kişilik özelliklerini derinlemesine incelemesine rağmen envanterin uygulanmasının uzun zaman gerektirdiğine ve kullanımının pratik olmadığına yönelik eleştiriler olduğu görülmektedir. Bu nedenlerden ötürü çalışmalarda daha kısa envanterlerin tercih edildiği belirtilmiştir (41). Çalışma esnasında NEO PI-R envanterin uygulanma süresi katılımcıların okuma hızına göre değişmekle birlikte ortalama 60 dakika sürdüğü gözlenmiştir. Veri kaybına yol açma ihtimali nedeniyle envanterin madde sayısının azaltılması veya daha kısa bir formun kullanılması tercih edilmemiştir.

NEO PI-R kişilik envanteri bireylerin kişilik özelliklerini dışadönüklük, duygusal dengesizlik, geçimlilik, sorumluluk ve açıklık olmak üzere beş ana boyutta incelemektedir. Beş ana boyuttan her birinin altışar tane alt boyutu bulunmaktadır. Günümüzde profesyonel bir dalgıcın beş faktör modeli zemininde hangi özelliklere ne düzeyde sahip olması gerektiği hususunda bir netlik bulunmamaktadır. Bununla birlikte sualtı ortamında çalışan bir dalgıcın mesleğini güvenli ve başarılı bir şekilde icra edebilmesi için duygusal dengesizliğinin düşük, geçimlilik ve sorumluluk düzeylerinin ise yüksek düzeylerde olması gerektiği öngörülebilir.

Kişilik özelliklerinden geçimlilik boyutunun ekip işi olan profesyonel dalgıçlıkta yüksek ve çok yüksek düzeylerde olması beklenmelidir. Çalışmaya katılan bireylerin geçimlilik boyutunun puan ortalaması 50,82 çıkmıştır. Bu puan grubun genel ortalamasının orta düzeyde olduğunu göstermesine rağmen katılımcılar bireysel olarak değerlendirildiğinde katılımcılardan 2'sinin (%2,1) çok düşük, 19'unun (%20) düşük düzeyde geçimliliğe sahip olduğu gözlenmiştir. Geçimlilik düzeyi düşük olan bireylerin uyumsuz, çıkarıcı, saldırgan, şüpheli ve muhalif olabilecekleri bilinmektedir (44). Bu özelliklere sahip olan kişinin mensubu olduğu gruptaki bireylerle sorunlar yaşaması muhtemeldir. Kişiler arası bu sorunlar kişinin profesyonel dalgıçlıkta çeşitli problemler yaşamasına neden olabilir.

Geçimlilik boyutunun alt boyutlarından biri olan başkalarına güvenin yüksek düzeyde olması ekip çalışması gerektiren bir işte avantaj olabilir. Çalışmaya katılan bireylerin başkalarına güven özelliği 8'inde (%8,4) çok düşük, 22'sinde (%23,2) düşük düzeylerde saptanmıştır. Arkadaşlarına güvenmeyen bir dalgıcın bu özelliği meslek hayatında olduğu kadar özel yaşamında da zorluklar çıkarabilir.

Yardımselik ve uyum dalgıçlarda yüksek olması beklenen geçimlilik ana boyutunun alt boyutlarıdır. Çalışmaya katılan bireylerin yardımselik 2'sinde (%2,1) çok düşük ve 14'ünde (%14,7) düşük, uyum 6'sında (%6,3) çok düşük ve 16'sında (%16,8) düşük düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Yardımselik ve uyum özelliğinin düşük düzeylerde olması bu bireylerin mesleki başarılarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Beceriklilik duygusu, düzen, göreve bağlılık, başarıma güdüsü, özdisiplin ve ayrıntılı düşünme sorumluluk ana boyutunun alt boyutlarıdır. Profesyonel dalgıçlarda sorumluluğun ve alt boyutlarının düşük düzeyde olmaması beklenmektedir. Çalışmaya katılan bireylerin sorumluluklarının ortalama puanı 51,65 çıktı. Bu puan sorumluluğun genel ortalamasının orta düzeyde olduğunu göstermesine rağmen katılımcılar bireysel olarak değerlendirildiğinde katılımcıların 5'inin (%5,3) çok düşük ve 12'sinin (%12,6) düşük düzeyde sorumluluk sahibi oldukları saptanmıştır. Sorumluluk boyutunun düşük olması dikkatsizlik, güvensizlik ve hedeflere ulaşmada rahatlık ile ilişkilendirilmiştir. Mesleki başarı ile sorumluluk boyutu arasında tutarlı bir ilişki olduğu geçmişte yapılmış olan çalışmalarda gösterilmiştir (7). Katılımcılardan %17,9'unun düşük ve çok düşük düzeyde sorumluluk sahibi olması, bu bireylerin meslek yaşamında başarısız olmalarına neden olabilir.

Beceriklilik duygusu yüksek olanlar yetkin ve etkili iken, düşük olanlar tam hazırlanamayan ve özgüven eksikliği olan bireylerdir. Düzen boyutu yüksek olanlar sistematik düşünüp ve çalışır iken düşük olanlar organizasyondan yoksundurlar. Göreve bağlılık boyutu yüksek olanlar mevcut işi bitirmek için motivedirler ancak düşük olanlar

zorluklar karşısında kolayca vazgeçerler. Başarma güdüsü yüksek olanların başarı için motivasyonu kuvvetli iken düşük olanlarıki zayıftır. Özdisiplin boyutu yüksek olanlar programlı ve işleri tamamlamaya odaklı iken düşük olanlar erteleyen ve dikkati dağınık bireylerdir. Ayrıntılı düşünme boyutu yüksek olanlar harekete geçmeden önce düşünürler, düşük olanlar ise acele ve düşünmeksizin karar verirler. Öğrencilerin profesyonel dalgıçlık mesleğinde başarılı olmaları için sorumluluğun alt boyutu olan bu özelliklerin öğrencilerde düşük ve çok düşük olmaması beklenmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin alt boyutlardan beceriklilik duygusu %27,4'ünde, düzen %24,2'sinde, göreve bağlılık %26,3'ünde, başarma güdüsü %26,4'ünde, özdisiplin %21,1'inde, ayrıntılı düşünme %26,3'ünde düşük veya çok düşük düzeylerde çıkmıştır. Bu özelliklerin düşük düzeylerde olması mesleki başarının yanında akademik başarıyı da olumsuz yönde etkilediği geçmişteki çalışmalarda gösterilmiştir (7, 23, 32, 41).

Dışadönüklük düzeyi yüksek olanlar aktif, neşeli, konuşkan, enerji seviyesi yüksek kişilerdir. Genellikle çevresi tarafından sevilirler ve özel hayatlarında başarılıdırlar. Profesyonel dalgıçlık açısından değerlendirildiğinde bireyin dışadönük olması ekip arkadaşlarıyla iletişim kurmasını kolaylaştırabilir. Bunun yanında dışadönüklüğün alt boyutu olan heyecan arama özelliğinin profesyonel dalgıçlıkta düşük olması bir avantaj olabilir.

Çalışmaya katılan bireylerin dışa dönüklük puan ortalaması 49,83 çıktı. Bu puan öğrencilerin dışa dönüklüklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Heyecan arama alt boyutunun öğrencilerin 30'unda (%31,6) yüksek, 10'unda (%10,5) çok yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Heyecan arama bireyin maceraperest ve adrenalin düşkün olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Heyecan arama özelliğinin risk alma eğilimiyle yakın ilişki içinde olduğu gösterilmiştir (34). Heyecan arama düzeyi yüksek bir dalgıcın sualtında riskli davranışlar sergilemesi dalış kazalarına neden olabilir. Öğrencilerin %42,1'inde bu özelliğin yüksek veya çok yüksek çıkmasının nedeni henüz genç yaştaki bireylerin heyecan ve macera için dalgıçlık mesleğini tercih etmeleri olabilir. Fakat bu özelliğin dalgıçlık mesleği için pek de uygun bir özellik olmaması muhtemeldir.

Duygusal dengesizlik ana boyutu kaygı, kızgınlık, depresyon, sosyal kaygı, kontrolsüz davranış ve strese yenilme alt boyutlarından oluşmaktadır. Kaygısı yüksek olanlar kararsız ve tedirgin, düşük olan ise sakin ve rahat hareket ederler. Kızgınlığı yüksek olanlar asabi ve olaylar karşısında çabuk sinirlenir iken düşük olanlar kolay öfkelenmeyen soğukkanlı bireylerdir. Depresyon özelliği hastalık olan depresyonu temsil etmemekle birlikte bu özelliği yüksek olanlar morali çabuk bozulan ve kötümser iken düşük olanlar olaylara olumlu yaklaşırlar. Sosyal kaygısı yüksek olanlar topluluk içinde rahat edemez ve kolayca mahcup

olurlarken düşük olanlar insanlar içinde çekinmezler ve patavatsızlık yapabilirler. Kontrolsüz davranış özelliği yüksek olanlar dürtülerine kolayca kapılıp düşünmeden hareket ederken düşük olanlar kendilerini kontrol edebilen kişilerdir. Strese yenilme özelliği yüksek olanlar zorlu durumlar karşısında umutsuzluğu kapılıp pes ederler iken düşük olanlar dayanıklı bireylerdir. Profesyonel dalgıçlıklarda duygusal dengesizliğin ve alt boyutlarının düşük düzeyde olması beklenmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin duygusal dengesizlik boyutunun puan ortalaması 45,01 çıktı. Bu puan öğrencilerin duygusal dengesizliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermesine rağmen katılımcılar bireysel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerden 14'ünün (%14,7) yüksek ve 2'sinin (%2,1) çok yüksek düzeylerde duygusal dengesizliği olduğu görülmektedir. Duygusal açıdan stabil olmayan bir dalgıç, sualtında olası bir aksilik karşısında paniğe kapılarak kendinin ve diğer dalgıçların sağlıklarını riske atacak tehlikeli davranışlar gösterebilir.

Kaygı, kızgınlık, depresyon, kontrolsüz davranış ve strese yenilme dalgıçlarda düşük düzeylerde olması beklenen duygusal dengesizliğin alt boyutlarıdır. Öğrencilerin %8,4'ünde kaygı, %20'sinde kızgınlık, %20'sinde depresyon, %24,3'ünde kontrolsüz davranış, %2'sinde strese yenilme yüksek veya çok yüksek düzeylerde saptanmıştır. Bu yüksek düzeylerin öğrencilerin meslek yaşamını olumsuz etkilemeleri muhtemeldir.

Açıklık ana boyutu hayal gücü, estetik eğilim, duygusal eğilim, deneyime açıklık, zihinsel merak ve açık görüş alt boyutlarından oluşmaktadır. Hayal gücü yüksek olanlar hayalperest iken düşük olanlar bugüne ve gerçeklere odaklıdır. Estetik eğilimi yüksek olanlar sanata değer verip güzeli takdir ederler. Duygusal eğilimi yüksek olanlar insanların duygularına önem verip onları anlamaya çalışırlar. Deneyime açıklığı yüksek olanlar çeşitlilikten, yeni şeyler denemekten hoşlanırken düşük olanlar bilineni, güvenli olanı tercih ederler. Zihinsel merakı yüksek olanlar entelektüel, merak edip araştıran bireylerdir. Açıklık özelliği yüksek olanlar farklılıklara karşı hoşgörülü, yeni sosyal ve siyasal görüşleri kabul edebilen kişilerdir. Açıklık boyutunun deneyime açıklık alt boyutunun yüksek düzeyde olması dalgıcın risk eğiliminin bir göstergesi olabileceğinden bu alt boyutun profesyonel dalgıçlarda düşük olması beklenmektedir (34).

Çalışmaya katılan öğrencilerin açıklık boyutunun puan ortalaması 50,47 çıktı. Bu puan öğrencilerin açıklık özelliklerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Deneyime açıklık özelliği öğrencilerin %48,4'ünde yüksek veya çok yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu özelliğin öğrencilerin yaklaşık yarısında yüksek düzeyde çıkması heyecan arayışı ve yeni deneyimler yaşama beklentisi içinde olan gençlerin dalgıçlık mesleği tercih etmelerinden

kaynaklanmış olabilir. Bu durumu, çalışmada öğrencilerin %42,1'inde heyecan arama özelliğinin yüksek düzeyde tespit edilmesi desteklemektedir. Profesyonel dalgıçlık kontrollü ve disiplinli olmayı gerektirmektedir, heyecan ve macera için bu mesleği tercih edenler hayal kırıklığına uğrayabilir.

Çalışmada NEO PI-R kişilik envanteri dışında demografik bilgilerinin tespiti için demografik veri formu kullanılmıştır. Demografik veri formundan elde edilen veriler analiz edildiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 21,64 olduğu tespit edilmiştir. Sualtı teknolojileri bölümündeki eğitim süresi 2 yıldır. Turizm eğitimi alan ve 2 yıllık yüksekokullarda okuyan öğrencilerin katıldığı bir çalışmada katılımcıların yaş ortalaması 21 bulunmuştur (5). Ülkemiz koşullarında yükseköğrenim eğitimini 2 yıllık programda okuyan bireylerin yükseköğrenim öncesinde ve esnasında meydana gelmiş olabilecek sene kayıpları da hesaba katıldığında 24 yaş ve altında olması beklenmektedir. Bu çalışmadaki öğrencilerin %90'ının 24 yaş ve altında olduğu görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin %5'inin 30 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmaya katılan 100 öğrenciden 95'inin erkek, 5'inin kız olduğu gözlenmiştir. Profesyonel dalgıçlık gibi çalışma esnasında genellikle yüksek derecede efor ve fiziksel dayanıklılık gerektiren bir mesleğin büyük oranda erkekler tarafından tercih edilmiş olması olağan gibi görünmektedir.

Öğrencilerin yaşamış oldukları şehir ve bölgede sualtı teknolojileri bölümünün olduğu yüksekokulun olması ve bilinmesi bu bölümü tercih etmelerini etkilemiş olabilir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %42'sinin bünyesinde sualtı teknolojileri bölümü olan yüksekokulların olduğu şehirlerde doğmuş oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin %83'ünün Akdeniz, Karadeniz, Ege ve Marmara Bölgeleri gibi denize kıyısı olan bölgelerde doğmuş oldukları saptanmıştır. Bireylerin denize kıyısı olan, sualtı aktivitelerine ulaşımın nispeten daha kolay olduğu bölgelerde yaşıyor olmaları onları bu bölüme yönlendirmiş olabilir. Bununla birlikte bu durum ülke nüfus dağılımının diğer üç bölgeye kıyasla denize kıyısı olan bu dört bölgede daha yoğun olmasından kaynaklanmışta olabilir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bireylerin doğdukları şehir yerine ikamet ettikleri yerin sorgulanması bireyin sualtı aktivitelerine ulaşabilme olanakları hususunda daha faydalı bilgi sağlayabilir.

Öğrencilerin baba meslekleri sorgulandığında sırasıyla %24 ve %14'lük oranlarla emekli ve serbest mesleğin en sık verilen yanıtlar olduğu gözlenmiştir. Anne mesleği için ise %77'lik oranla ev hanımı yanıtı verilmiştir. Ailelerin ortalama gelir düzeyi için öğrencilerin %41'inin düşük düzeyde kabul edilebilecek 1500 TL ve altı yanıtını verdikleri tespit

edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bu bölüme başlamadan evvel bir işte çalışıp çalışmadıkları sorgulandığında 44'ünün çalışmış olduğu ve bunların yaklaşık %20'sinin dalgıçlık, gemicilik, kaptanlık gibi sualtı ortamında yapılan veya bu sektörle yakından ilişkili meslekler olduğu saptanmıştır. Bu öğrencilerin diğerlerine kıyasla bu bölümü daha bilinçli bir şekilde tercih etmelerine katkı sağlamış olması muhtemeldir.

Ülkemizde sualtı teknolojileri bölümünde eğitim almak için lise mezunu olup Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yapılan yazılı sınavda yeterli puan almak gerekmektedir. Bunun dışında denizcilik lisesi mezunu olan kişilere sualtı teknolojileri bölümüne sınavsız geçiş hakkı tanınmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin mezun oldukları lise sorgulandığında %36 ile en fazla oranda denizcilik lisesi mezunu oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin %36'sı denizcilik lisesi mezunu olduğu halde yalnızca öğrencilerden %3'ü sınavsız geçiş hakkı nedeniyle bu bölümü tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Diğer denizcilik lisesi mezunu olan öğrencilerin tercih etme nedenleri içinde sınavsız geçiş hakkını belirtmemiş olmalarına rağmen bu oranın %3'ten daha fazla olması muhtemeldir. Sınavsız geçiş hakkının yanında bu öğrencilerin lise süresince su dünyasıyla iç içe bir eğitim görmüş olmaları onları bu bölüme yönlendirmiş olabilir. Ayrıca öğrencilerin %21'inin SCUBA ve %14'ünün serbest dalış olmak üzere bölüme başlamadan önce dalış yaptıkları tespit edilmiştir. Bu öğrenciler özellikle pratik eğitimlerine dalış yapmamış olanlara göre daha kolay adapte olabilmektedir.

Öğrencilerin %82'sinin bu bölümü ilk beş tercihlerine yazmış oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçtan öğrencilerin çoğunluğunun bu bölüme isteyerek geldikleri görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümü tercih etme nedenleri sorgulandığında %62'sinin heyecan ve macera tutkusu, sualtı merakı benzeri yanıtlar verdiği gözlenmiştir. Buradan öğrencilerin çoğunluğu bu bölümde edinecekleri mesleği yüksek düzeyde sorumlu ve disiplinli olmayı gerektiren profesyonel dalgıçlıktan ziyade sportif ve eğlence amaçlı yapılan rekreatif dalgıçlık şeklinde düşündükleri sonucu çıkarılabilir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %92'sinin sualtı teknolojileri bölümünde eğitim görmekten memnun oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuç öğrencilerin buldukları okul ve almış oldukları eğitim için olumlu düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir.

Üniversitelerin sualtı teknolojileri programına kayıt yaptırmış öğrencilerin bir kısmının eğitimini tamamlamadan bıraktığı, bir kısmının ise diplomasını almasına rağmen profesyonel dalgıç olarak çalışmadığı bilinmektedir. Bu durum gerek bu kişilerde zaman

kaybına yol açması, gerekse meslekte başarılı olacak bir başka adayın kontenjanının işgal edilmesi açısından sakıncalıdır. Belki de sözü edilen öğrencilerin kişilik özellikleri, diğer mesleklerden farklı fiziksel koşullarda icra edilen böylesine bir mesleği yürütmeye uygun olmadığı için böyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Ancak mevcut çalışmalar henüz profesyonel dalgıçlık için uygun özellikleri tespit edebilmiş değildir. Bu nedenle üniversitelerin sualtı teknolojileri bölümüne kayıt yaptıran ve da, gerek eğitimini tamamlamayanlarda, gerekse eğitimini bitirmesine rağmen profesyonel dalgıç olarak meslek icra etmeyenlerde, halihazırda mesleğini aktif biçimde yapan profesyonel dalgıç topluluklarında yapılacak benzer bir çalışmadan elde edilecek sonuçlar ile bizim çalışmamızın sonuçlarını karşılaştırmak, kişilik özelliklerinin profesyonel dalgıçlık mesleği ile ilişkisinin araştırılmasına katkıda bulunacaktır.

Ülkemizde profesyonel dalgıç yetiştiren ilk yükseköğretim kurumu İstanbul Üniversitesi bünyesinde açılmış olan Sualtı Teknolojisi Programı'dır. Bu programın ilk açıldığı yıllarda öğrenci seçiminde mülakat yapıldığı ve su içi becerilerinin değerlendirildiği bilinmektedir. Su içi becerilerinde başarı gösteren adayların kişilik özelliklerinin, dalgıçlık mesleğini de yapmaya uygun olduğunu varsaymak yersiz bir düşünce değildir. Bu konuda yapılmış bir çalışma bulunmamasına rağmen, programın ilk yıllardaki mezunlarından profesyonel dalgıç olarak mesleğini icra edenlerin oranlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Daha sonra öğrenci seçiminde su içi becerileri ve mülakatla değerlendirilme aşamasının kaldırılması, okula devamı ve mezuniyet sonrası mesleği icra etme oranını etkilediği düşünülmektedir. Mesleğin icra edildiği koşullar düşünüldüğünde, sadece kişisel olarak tercih etmesi nedeniyle, profesyonel dalgıçlık eğitimi almak isteyen herkesin mesleğe uygun olduğunu düşünmek doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Farklı fiziksel koşullarda faaliyet gösteren diğer bir meslek grubu pilotlardır. Bu nedenle pilotaj eğitiminde adayların fiziksel ve ruhsal yapısının bu mesleği icra edebilmeye uygun olup olmadığı simülasyonlar da dahil olmak üzere, bazı yöntemler ile araştırılmaktadır. Öte yandan ilgili mevzuata göre profesyonel dalgıçlık yetkisi verilen diğer grupların hepsinde, bu yetki için eğitim alma veya koşulları sağlama aşamasında, sualtı becerilerinde belirli bir yeterliliğe sahip olma ön koşuldur. Bu nedenle üniversitelerin sualtı teknolojisi programlarına öğrenci seçiminde, daha önce olduğu gibi adayların kişilik özelliklerinin uygunluğunu araştırmaya yönelik yaklaşımlar uygun olacaktır.

VII. SONUÇ

Sualtı teknolojileri bölümünün büyük oranda erkekler tarafından tercih edildiği görülmektedir. Öğrencilerin %36'sının denizcilik lisesi mezunu olmaları ve %35'inin bölüme başlamadan önce dalış yapmış olmaları, bu bireylerin su dünyası hakkında bilgili şekilde bu bölümü seçtiklerini gösterebilir. Ayrıca öğrencilerin %82'sinin ilk beş tercihlerine bölümü yazmaları bu bölüme isteyerek yerleştiklerini göstermektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin %62'si bu bölümü heyecan ve macera için tercih ederken %27'sinin iş imkanı ve yüksek kazanç beklentileriyle bölümü tercih ettiği saptanmıştır. Heyecan ve macera için profesyonel dalgıçlık mesleğini seçenlerin, gelecekte yüksek düzeyde sorumluluk sahibi ve duygusal açıdan stabil olmayı gerektiren bu meslekte hayal kırıklığına uğramaları muhtemeldir. Öğrencilerin okul memnuniyeti sorgulandığında %92'sinin sualtı teknolojileri bölümünde eğitim görmekten memnun oldukları tespit edilmiştir.

Günümüzde profesyonel dalgıçların kişilik özelliklerinin meslekteki güvenlik ve başarı için son derece önemli olduğu kabul edilmesine rağmen bu meslek için sahip olunması gereken kişilik özellikleri hakkında bir netlik bulunmamaktadır. Bununla birlikte sualtı gibi riskli bir ortamda çalışan profesyonel dalgıçların sorumluluk ve geçimliliklerinin yüksek düzeyde olması beklenmektedir. Çalışmaya katılan profesyonel dalış eğitimi alan bireylerin sorumlulukları sadece %33,7'sinde, geçimlilikleri ise %36,8'inde yüksek düzeylerde saptanmıştır. Ayrıca düşük düzeylerde olması beklenen duygusal dengesizliğin öğrencilerin %16,8'inde yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sualtı teknolojileri bölümünde eğitim görmekte olan öğrencilerin, beklenen profesyonel dalgıçlık özellikleriyle uyumlu olmayan kişilik özellikleri eğitimlerinde başarısız olmalarına neden olabileceği gibi mezun olduktan sonra bu mesleği başarılı ve güvenli biçimde icra etmelerine de engel olabilir.

Sualtı teknolojileri bölümüne kayıt yaptıran öğrencilerin bir kısmının okulu bıraktığı, bir kısmının ise okuldan mezun olduktan sonra mesleği yapmadıkları bilinmektedir. Bu duruma, bizim çalışmamızda da saptadığımız gibi, öğrencilerin profesyonel dalgıçlıkla uyumsuz sayılabilecek kişilik özellikleri ve beklentileri etken olabilir. Profesyonel dalgıçların da kişilik özellikleri belirlenerek öğrencilerinki ile kıyaslanması bu konuda daha net bilgiler verecektir. Gelecekte profesyonel dalgıçların sahip olması ve olmaması gereken kişilik özelliklerinin ayrıntılı biçimde belirlenmesi halinde, kişilik özellikleri uygun olan bireylerin bu mesleğe yönlendirilmesi, bölümde başarısız olabilecek kişilerin zaman kaybına

uğramamasına, bölümde başarılı olabilecek kişilerin önüne geçilmemesine, bu riskli mesleğin güvenli ve başarılı şekilde icra edilmesine katkılar sağlayacağı düşünölmektedir.

VIII. KAYNAKLAR

1. Acott C. A brief history of diving and decompression illness. SPUMS 1999 June; 29(2):98-109)
2. Akgündüz Y, Akdağ G. İşgörenlerin Kişilik Özelliklerinin Temel Benlik Değerlendirmelerine ve İşten Ayrılma Niyetlerine Etkisi. Yönetim Bilimleri Dergisi 2014; 12(24): 295-318.
3. Aktaş Ş. Yüksek basınçla ilişkili patolojilere yaklaşım. Yoğun Bakım Dergisi 2005; 5(4):208-220.
4. Alkan N. Psychological Characteristics of Free Diving Athletes: A Comparative Study. International Journal of Humanities and Social Science 2013 Aug.; 3(15): 150-157.
5. Aslan Z, Ünüvar Ş, Başoda A. Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi ve Turizm Sektörüne Uyumu Açısından Değerlendirilmesi. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi 2012; 23(2): 203 - 219.
6. Aydın S. Türk Scuba Dalgıçlarında Dalışın İşitme Eşiği Üzerine Etkisi. Uzmanlık Tezi, İstanbul, 1988.
7. Barrick M, Mount MK. The Big Five Personality Dimensions and Job Performance: A Meta-Analysis. Personnel Psychology 1991; 44(1): 1-26.
8. Bartlett, NR. General procedure for investigating personnel selection tests at the US Submarine base, New London, Connecticut 1943.
9. Bartlett, NR. Reliability Coefficients and Intercorrelation Coefficients for Personnel Selection Tests at the US Submarine base, New London, Connecticut 1943.
10. Beckman TJ, et al. Salient personality characteristics among Navy divers. Mil Med 1996; 161: 717-719.
11. Biersner RJ, M. Larocco JM. Personality characteristics of US Navy divers. Journal of Occupational Psychology 1983 Dec; 56: 329–334.
12. Biersner RJ, Cameron BJ. Betting preferences and personality characteristics of Navy divers. Aerosp Med. 1970 Nov;41(11):1289-91.
13. Coetzee N. Personality profiles of recreational scuba divers. African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance 2010 Dec.; 16(4): 568-579.
14. Costa PT, McCrae RR. A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. Personality and Individual Differences 2004; 36: 587–596.

15. Costa PT, McCrae RR. Domains and facets: Hierarchical personality assessment using the Revised NEO Personality Inventory. *J Pers Assess* 1995; 64: 21-50.
16. Çağlar A, Yakut Ö, Karadağ E. İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretmenler Tarafından Algılanan Kişilik Özellikleri ve Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Ege Eğitim Dergisi* 2005; 6(1): 61-80.
17. Çetin F, Varoğlu AK. Özellikler Bağlamında Girişimcinin Beş Faktör Kişilik Örüntüsü. *Savunma Bilimleri Dergisi* 2009; 8(2): 51-66.
18. Çimşit M. Hiperbarik Tıp. ISBN:978-605-4160-07-5. Eflatun Yayınevi, Ankara, 2009, pp: 165-192.
19. Edmonds C, Lowry C, Pennefather J. History of diving. *Journal of the South Pacific Underwater Medicine Society* 1975: 3-9.
20. Edmonds C. History of Diving. *Diving Medicine for Scuba Divers*. Free Internet Edition, 2013; : 1-4.
21. Fitness to Dive Standarts, Guidelines for Medical Assesment of Working Divers, edtc.rev.6 24.06.2003
22. Goldberg LR. An Alternative "Description of Personality": The Big-Five Factor Structure, *Journal of Personality and Social Psychology* 1990; 59(6): 1216-1229.
23. Gray EK, Watson D. General and specific traits of personality and their relation to sleep and academic performance(abs). *J Pers*. 2002 Apr; 70(2): 177-206.
24. Gülgöz S. Five-factor model and NEO-PI-R in Turkey. Marsella AJ (Series Ed.), McCrae RR, Allik J (Eds.). *The Five-Factor Model Across Cultures* 2002: 1-23.
25. Health and Safety Executive. The Medical Examination and Assessment of Divers. <http://www.hse.gov.uk/diving/ma1.pdf>
26. Kahraman BB, et al. Dalış Sporü ve Dalışlarda Yaşanan Sağlık Sorunlarının Önlenmesinde Hemşirenin Rolü. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi* 2012: 73-81
27. Kindwall EP. A History of HyperbaricMedicine. *Hyperbaric Medicine Practise*. Second edition. Kindwall EP., Whelan HT. (Eds). Best Publishing Company, Flagstaff, AZ, USA. 2002: 1-16.
28. Korkmaz M. Okul Yöneticilerinin Kişilik Özellikleri ile Liderlik Stilleri Arasındaki İlişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 2006;46: 199-226.
29. Kraft IA. Panic, Training and Personality. *Journal of the South Pacific Underwater Medicine Society*. 1079: 21-23

30. Kurt A, Nartgün, ŞS. Yönetici Kişilik Algısı Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal of Human Sciences* 2014; 11(1): 1238-1252.
31. Levett DZH, Millar IL. Bubble trouble: a review of diving physiology and disease. *Postgrad Med J* 2008; 84(997): 571-578.
32. Lievens F, Coetsier P, De Fruyt P ve Maeseneer J. 2002. Medical Students' Personality Characteristics and Academic Performance: A Five-Factor Model Perspective. *Medical Education* 2002; 36: 1050–1056.
33. Moon RE. Treatment of diving emergencies. *Crit Care Clin* 1999 April; 15: 429-456
34. Nicholson N. Personality and domain-specific risk taking. *Journal of Risk Research* 2005 Mar; 8 (2): 157–176.
35. Ordun G. Kişilik Faktörleri ve Satış Temsilcilerinin Performansı Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Çalışma. *Yönetim*, Yıl:16, Sayı:51. 2005 Haz; 57-68.
36. Plaza JC, et al. Prediction of human adaptation and performance in underwater environments. *Psicothema* 2014; 26(3): 336-342.
37. Profesyonel Sualtı Adamları Yönetmeliği 02.09.1997 tarih ve 23098 sayılı Resmi Gazete.
38. Profesyonel Sualtı Adamları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 15.02.2008 tarih ve 26788 sayılı Resmi Gazete.
39. Sarıtaş, M. Yönetimde kişilik faktörü. *Eğitim Yönetimi* 1997; 3(4): 527-548.
40. Seibert SE, Kraimer ML. The Five-Factor Model of Personality and Career Success. *Journal of Vocational Behavior* 2001; 58: 1–21.
41. Sıgır Ü, Gürbüz S. Akademik Başarı Ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Savunma Bilimleri Dergisi* 2011: 30-48.
42. Solmuş T. İş Yaşamında Kullanılan Kişilik Ölçüm Araçları, 02 Kasım 2014. URL: <http://www.tariksolmus.org/site/makaleler/kisilikolcum.pdf>
43. Somer O, Korkma M, Tatar A. Beş Faktör Kişilik Envanterinin Geliştirilmesi-I: Ölçek ve Alt Ölçeklerinin Oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi* 2002; 17(49): 21-33.
44. Tatlılıoğlu K. Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Tarih Okulu Dergisi* 2014 Mart; 17: 939-971.
45. Taymur İ, Türkçapar MH. Personality: Description, Classification and Evaluation. *Current Approaches in Psychiatry* 2012; 4(2):154-177
46. Toklu AS. Profesyonel Dalgıçlarda Disbarik Osteonekroz İnsidensi. Uzmanlık Tezi , İstanbul, 1997.

47. U.S. Navy Diving Manual, Volume 1(Diving Principles and Policies). Published by the Direction of Commander, Naval Sea System Comand, 2008: Chapter 1.
48. Van Wijk C, Waters AH. Personality characteristics of South African navy divers. Undersea Hyperb Med. 2001; 28(1): 25-30.
49. Van Wijk C. Comparing Personality Traits of Navy Divers, Navy Non-divers and Civillian Sport Divers. SPUMS Journal 2002 Mar; 32: 2/8.
50. Yelboğa A. Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. “İş, Güç” Endüstri İlişkileri Ve İnsan Kaynakları Dergisi 2006 Ha; 8(2), 196-211

IX. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

1987 yılında Manisa’da doğdum. Muradiye Atatürk İlköğretim Okulu’ndan 2001 yılında mezun oldum. 2005 yılında Manisa Lisesi’ni tamamladım. 2005-2011 yılları arasında İstanbul Tıp Fakültesi’nde eğitim aldım. 2011-2012 yıllarında Erzincan Devlet Hastanesi acil biriminde çalıştım. 2012 Ağustos ayından bu yana İstanbul Tıp Fakültesi Sualtı Hekimliği ve Hiperbarik Tıp Anabilim Dalı’nda tıpta uzmanlık öğrencisi olarak eğitimime devam etmekteyim.

Email: mehmet.akcin@istanbul.edu.tr

EK-I**“PROFESYONEL DALIŞ EĞİTİMİ ALAN BİREYLERDE KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ” PROJESİ****DEMOGRAFİK VERİ FORMU**

Adınız : _____

Yaşınız : _____

Cinsiyetiniz :Erkek ( ) Kadın ( )

Doğum yeriniz : _____

Medeni durumunuz :Evli ( ) Bekar ( ) Dul ( )

Bitirdiđiniz lise ve bulunduğu il : _____

Kaç kardeşsiniz? : _____ Kaçınıcı çocuksunuz: _____

Baba/Anne mesleği : _____ / _____

Ailenizin aylık gelir düzeyi (TL) :0-900 ( ) 901-1500 ( ) 1501- 2000( )

2001-3000 ( ) 3000 üzeri ( )

Sınıfınız / dönemiz : _____

Bu okula başlamadan önce

veya şimdi herhangi bir işte

çalışıyor musunuz

:Hayır ( )

Evet ( ) Evet ise işinizi

açıklayınız. _____

Bu okul tercihleriniz arasında

kaçıncı sıradaydı

: _____

Bölümü seçmenizde sizi

etkileyen faktörler nelerdir

: _____

Okula başlamadan önce dalış

yapıyor muydunuz?

:Hayır ( )

Evet ( ) ise türünü belirtiniz

Serbest dalış ( ) Scuba ( )

Şu ana kadar bu bölümden

memnun musunuz?

:Hayır ( )

Evet ( )